

SAKARYA UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

JOIN ESR

JOURNAL OF EXERCISE AND SPORTS SCIENCE RESEARCH

Volume: 2 | Issue: 01 | Year: 2022 | e-ISSN: 2822-2695

JOURNAL OF EXERCISE AND SPORTS SCIENCE RESEARCH

E-ISSN 2822-2695

Journal of Exercise and Sports Science Research (JOINESR) is in the category of peer-reviewed, online and open access international journal published by Sakarya University of Applied Sciences (SUBU) Scientific Publications Coordinatorship (BIYAK)

JOINESR is indexed by CiteFactor

CiteFactor

<https://www.citefactor.org/journal/index/28992#.Y63ud3ZByUk>

JOURNAL BOARDS

Editor in Chief

Nevzat Mirzeoğlu

Sakarya University of Applied Sciences, Turkey

Editors

İhsan Sarı
Burak Güneş

Sakarya University of Applied Sciences, Turkey
Sakarya University of Applied Sciences, Turkey

Editorial Board

Marc Lochbaum

Texas Tech University, United States

Nikos Ntoumanis

University of Southern Denmark, Denmark

Laurentiu-Gabriel Talaghir

Universitatea Dunarea de Jos Galati, Romania

Selçuk Akpınar

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Turkey

Sabri Özçakır

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Turkey

Elif Karagün

Kocaeli University, Turkey

Ersin Eskiler

Sakarya University of Applied Sciences, Turkey

Bahri Gürpınar

Akdeniz University, Turkey

A. Dilşad Mirzeoğlu

Sakarya University of Applied Sciences, Turkey

Technical Editor

Cihan Ayhan

Sakarya University of Applied Sciences, Turkey

Contact

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Serdivan/Sakarya-Turkey

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Araştırma Makaleleri / Research Articles

- Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Eğitim Hizmetlerine Yönelik Memnuniyet Düzeylerinin İncelenmesi
Examination of The Satisfaction Levels of Sports Sciences Faculty Students with Educational Services **1-16**
İlknur SÜRÜN A. Dilşad MİRZEOĞLU Burak GÜNEŞ
- Ataerkil Sistemin Kadın Sporcular Üzerine Etkisi
The Effect of the Patriarchal System on Female Athletes **17-26**
Mustafa NARİN Mustafa Seyfettin KESKİN Ece KABAMAKLI Sinan YILDIZ Hakan KOLAYIŞ
- Türkiye’de Spor Federasyonları ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi
Reviewing of Postgraduate Theses Related to Sports Federations in Turkey **27-36**
Yakup KAYMAKÇI Nuran KANDAZ GELEN
- Spor Taraftarlarının Sosyal Sorumluluk Algılarına İlişkin Bir Derleme
A Compilation of Sports Fans' Perceptions of Social Responsibility **37-43**
Esra CÖMERT Uğur ALEMDAR

Research Article

Journal of Exercise and Sport Sciences Research (JOINESR) 2(1), 1-16, 2022

Received: 25-May-2022 Accepted: 02-Jun-2022

SAKARYA UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

Examination of The Satisfaction Levels of Sports Sciences Faculty Students with Educational Services

İlknur SÜRÜN^{1*} , A. Dilşad MİRZEOĞLU² , Burak GÜNEŞ³

¹Spor Bilimleri Fakültesi/Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, b181902030@subu.edu.tr

²Spor Bilimleri Fakültesi/Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, dilsadmirzeoglu@subu.edu.tr

³Spor Bilimleri Fakültesi/Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi burakgunes@subu.edu.tr

ABSTRACT

The aim of this research was to examine the level of satisfaction of the students of Sakarya University of Applied Sciences (SUBU), Faculty of Sport Sciences, with the education services provided, according to various variables. Students' satisfaction levels in the research has been examined in six dimensions: teaching staff, consultancy, management, resources, computers, lectures and curriculum. The study's population included 1327 students enrolled in the SUBU Faculty of Sports Sciences for the 2021-2022 academic year, and the sample size consisted of 463 students who voluntarily participated in the study. The data were obtained by using the Faculty of Education Student Satisfaction Scale. In the analysis of data, independent samples t test and one-way analysis of variance statistical techniques were used. The results of the research showed that the students of the faculty of sports sciences were generally satisfied with the teaching staff, consultancy service, management, resources and curriculum, whereas they were less satisfied with the computer facilities. The results indicated that gender, grade levels, graduated department, academic average, being a licensed athlete, monthly income of students and the region they lived in made differences in some sub-dimensions of the satisfaction of students with educational services. Measures can be taken to increase the diversity and quality of services such as counseling services, resources, computer facilities, lectures and curriculum offered by the Faculty of Sports Sciences of SUBU.

Keywords: Service quality, satisfaction, student satisfaction, faculty of sports sciences

Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Eğitim Hizmetlerine Yönelik Memnuniyet Düzeylerinin İncelenmesi

ÖZ

Bu araştırmanın amacı Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi (SUBÜ), Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin eğitim hizmetlerinden memnun olma düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesidir. Araştırmada öğrencilerin eğitim hizmetlerinden memnun olma düzeyleri; öğretim elemanları, danışmanlık, yönetim, kaynaklar, bilgisayar, ders ve ders programları olmak üzere altı boyutta incelenmiştir. Araştırmanın evrenini 2021-2022 öğretim yılında SUBÜ Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören 1327 öğrenci, örneklemini ise çalışmaya gönüllü olarak katılan 463 öğrenci oluşturmaktadır. Veriler Eğitim Fakültesi Öğrenci Memnuniyet Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Veriler bağımsız örnekler t-testi ve One-WAY ANOVA kullanılarak analiz edilmiştir.

* Sorumlu yazar / Corresponding Author: b181902030@subu.edu.tr

Araştırma sonuçları spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin genel olarak öğretim elemanlarından, danışmanlık hizmetinden, yönetimden, kaynaklardan ve ders programlarından orta düzeyde memnun olduklarını; bilgisayar olanaklarından ise az memnun olduklarını göstermektedir. Sonuçlar; cinsiyetin, sınıf düzeylerinin, mezun olunan bölümün, akademik ortalamanın, lisanslı sporcu olmanın, öğrencilerin aylık gelirlerinin ve öğrencilerin yaşadıkları bölgenin eğitim hizmetlerinden memnun olma düzeylerinde bazı alt boyutlarında fark yarattığını göstermektedir. SUBÜ Spor Bilimleri Fakültesinin sunduğu danışmanlık hizmetleri, kaynaklar, bilgisayar olanakları, ders ve ders programları gibi hizmetlerin çeşitliliğini ve niteliğini artırıcı tedbirler alınabilir.

Anahtar Kelimeler: Hizmet kalitesi, memnuniyet, öğrenci memnuniyeti, spor bilimleri fakültesi

1 Giriş

Üniversite; toplumsal ve bireysel yaşam kalitesini iyileştirmek için bilimsel ve teknik bilgi ile mesleki becerileri sağlayan dinamik bir kurum olarak toplumsal katmanlar arasında geçiş sağlamaktadır. Üniversiteler toplumların bilimsel, ekonomik, teknolojik, sosyal ve kültürel gelişmelerinde önemli rol oynamaktadır (Scott, 2002). Eğitim kurumunun ekonomik, siyasi ve kültürel yapılarla karşılıklı etkileşim içerisinde olması, sürekli değişen ve dönüşen bir yapıyı da beraberinde getirmektedir. Bu anlamda üniversitelerin rekabetin yoğun olduğu, hizmet kalitesinin sürekli değerlendirildiği bir ekonomik form olarak görülme ve kendilerini değerlendirilme sorumluluğu ile karşı karşıya kaldıkları ve kendilerini sorgulamaya zorlandıkları söylenebilir (Gökulu, 2020).

Yükseköğretim kurumlarının öğrencilere sunduğu hizmetlerin temel amacı; eğitim ve öğretim faaliyetlerinde kaliteyi yakalamak, çağdaş, demokratik, özgüveni yüksek, sosyal yönü gelişmiş, becerilerini ön plana çıkarabilen, ilgi alanları olan ve tüm bunları yaparken öğrenci memnuniyetini sağlayan bireyler yetiştirmektir (Uzgoören ve Uzgoören, 2007). Pek çok yükseköğretim kurumu artık süreçlerinin, hizmetlerinin ve ürünlerinin kalitesini ortaya koyabilmek için kurumun kalite çalışmalarını denetleyen ve kalite güvence belgesi veren uluslararası ya da ulusal örgütler tarafından tanınmanın (akredite olmanın) yollarını aramaktadır (Saarinen, 2005). Bu bağlamda kalite önlemleri çerçevesinde algılanan hizmetin kalitesinin belirlenmesi ön plana çıkmakta ve öğrenci memnuniyetinin kalite standartları kapsamında değerlendirilmesi önerilmektedir (Astin, 1993; Okumuş ve Duygun, 2008; Şahin ve Yıldırım, 2010). Yapılan bir araştırma üniversitelerin akademik, yönetsel ve idari birimlerden bağımsız bir öğrenci memnuniyetini izleme ekibinin oluşturulmasını, araştırmanın her yıl düzenli olarak yapılmasını ve hizmetlerin kalitesindeki değişimin izlenmesini belirtmektedir (Ekinci ve Burgaz, 2007). Alan yazında öğrencilerin; memnuniyet, tutum, gereksinim ve deneyimlerinin araştırılması önemli görülmektedir (Leite, Santiago, Sarrico, Leite ve Polidori, 2006). Yurt içi ve yurt dışında öğrencilerin eğitim memnuniyetini ölçen birçok çalışma eğitim hizmetlerinin eğitim memnuniyetini etkilediğini göstermektedir (Athiyaman, 1997; Hasan vd, 2008; Şahin, 2009; Malik, vd, 2010, Bakır, 2016; Bacıoğlu ve Vural, 2018; Jafarova ve Demirtaş, 2020;). Bu çalışmalarda genel olarak öğrencilere verilen hizmetlerden öğrenci memnuniyetlerinin orta düzeyde olduğu, bazı hizmet kalitesi alt boyutlarında ise öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin orta dereceden daha güçlü olduğu ya da daha düşük düzeyde olduğu gözlemlenmiş ve hizmet kalitesi ile öğrenci memnuniyeti arasında pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca alan yazında eğitim sistemlerinde öğrenci memnuniyet ölçütlerinin arttığı ve öğrenci memnuniyet düzeylerinin okulu bırakma ya da yatay geçiş yapma gibi davranışları etkilediği görülmektedir (Hasan vd, 2008, s.164). Araştırmalar üniversitelerde eğitim doyumunun sadece öğretmen-öğrenci ilişkisinden kaynaklanmadığını, aynı zamanda üniversitelerin sunduğu sosyal tesislerin, spor tesislerinin ve kursların da eğitim memnuniyetini doğrudan etkilediğini göstermektedir (Gökulu, 2020). Bu bağlamda öğrencilerin memnuniyet düzeyleri ve beklentileri üniversite yönetimleri tarafından sunulan hizmetlerin niteliğinin artırılması açısından önemli bir gösterge olarak görülmelidir

(Bryant, 2006, s.25-26). Bu sayede, üniversite yönetimleri eksik olan noktalarda çok hızlı düzeltmeler yapılabilme imkân bulabilirler (Ekinci ve Burgaz 2007, s.122; Gökulu, 2020).

Bu bilgiler doğrultusunda çeşitli ülkemizde farklı yükseköğretim kurumlarında ve fakültelerde verilen hizmetin kalitesini ortaya koyan çalışmalar yapıldığı (Ekinci ve Burgaz 2007; Şahin, 2009; Özdemir vd.2013; Bacioğlu, Vural,2018; Jafarova ve Demirtaş, 2020; Gökulu, 2020;) görülmektedir. Ancak spor bilimleri fakültelerine yönelik ele alınan çeşitli değişkenlere göre verilen hizmet kalitesini ortaya koyan sınırlı sayıda çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu bağlamda spor bilimleri fakültesinde öğrenci memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi ve öğrenci memnuniyet düzeyleri ile ilişkili faktörlerin ortaya konulması sunulan hizmetlerinin niteliğinin geliştirilmesi açısından önemli görülmektedir. Bu gerekçeyle bu araştırmanın amacını SUBU Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin eğitim hizmetlerinden memnuniyet düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi oluşturmaktadır.

2 Yöntem

2.1. Araştırma Grubu

Betimsel tarama modelinde gerçekleştirilen bu araştırmanın evrenini 2021-2022 öğretim yılı güz döneminde Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan Antrenörlük Eğitimi Bölümünden 319 öğrenci, Beden Eğitimi ve Spor Bölümünden 293 öğrenci, Rekreasyon Bölümünden 344 öğrenci ve Spor Yöneticiliği Bölümünden 371 öğrenci ile toplamda 1327 öğrenci oluşmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise aynı yıl ve aynı dönemde fakülteye kayıt yaptıran ve rastgele örnekleme yöntemi ile çalışmaya katılan Beden Eğitimi ve Spor Bölümünden 128, Rekreasyon Bölümünden 96, Spor Yöneticiliği Bölümünden 150 ve Antrenörlük Eğitimi Bölümünden 89 öğrenci olmak üzere toplam 463 öğrenci oluşturmuştur. Tablo 1'de çalışmanın örneklem grubuna ait demografik bilgiler yer almaktadır.

1.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin toplanması için Şahin (2009) tarafından geliştirilen “Eğitim Fakültesi Öğrenci Memnuniyet Ölçeği-EFÖMÖ” olarak adlandırılan veri toplama aracı kullanılmıştır. Bu ölçek her ne kadar eğitim fakültelerinde öğrenim görmekte olan öğrenciler için geliştirilen bir ölçek olsa da çalışma grubundaki bir kısım öğrencinin bir öğretmenlik bölümü öğrencisi olmaları, diğer öğrencilerin ise öğretmenlik formasyon alan/alma ihtimali bulunan öğrencilerden oluşması nedeniyle çalışmada kullanılmıştır. Ölçek 40 madde ve 6 alt boyuttan oluşan 5'li likert tipi derecelendirme ile öğrencilere sunulmuştur. Ölçekte 6 alt boyut bulunmaktadır: öğretim elemanları (7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17. maddeler), danışmanlık (18, 19, 20, 21, 22. maddeler), yönetim (34, 35, 36, 37, 38, 39, 40. maddeler), kaynaklar (5, 6, 26, 27, 28,29, 30, 31, 32, 33. maddeler), bilgisayar olanakları (23, 24, 25. maddeler) ve ders ve ders programları (1, 2, 3, 4. maddeler). Ölçeğin 6 alt boyutuna ait iç tutarlılık katsayılarının öğretim elemanları alt boyutunda 0.91, danışmanlık alt boyutunda 0.93, yönetim boyutunda 0.85, kaynaklar boyutunda 0.83, bilgisayar olanakları alt boyutunda 0.89, ders ve ders programları alt boyutunda ise 0.68 arasında değişmekte olduğu belirlenmiştir. Ölçekte ters puanlanan herhangi bir madde bulunmamaktadır. Ölçek ve alt boyutlarının puanları sorulara verilen yanıtların ortalamaları alınarak hesaplanmaktadır. Her bir boyuta ilişkin sayısal olarak verilen memnuniyet ortalamalarını sözel anlatıma dönüştürmek için ortalama ağırlık değerleri hesaplanmıştır (5-1=4; 4:5=0.80). Elde edilen bu aralık değeri temele alınarak “1.00-1.80 arası Hiç Memnun Değilim”; 1.81-2.60 arası Az Memnunum; 2.61-3.40 arası Orta Düzeyde Memnunum; 3.41-4.20 arası Oldukça Memnunum; 4.21-5.00 arası Tamamen Memnunum” şeklinde yorumlanmıştır (Şahin, 2009).

Tablo 1. Örneklem Grubunun Demografik Bilgileri

Değişken		N	%
Cinsiyet	Kadın	169	36,5
	Erkek	294	63,5
Sınıf düzeyi	1.sınıf	123	26,6
	2.sınıf	127	27,4
	3.sınıf	110	23,8
	4.sınıf	103	22,2
Bölüm	BES	128	27,6
	REK	96	20,7
	ANE	89	19,2
Akademik ortalama	SYÖ	150	32,4
	0.00-0,99 arası	125	27
	1,00-1,99 arası	28	6
	2,00-2,99 arası	179	38,7
Lisanslı sporcu olma durumu	3,00 ve üzeri	131	28,3
	Evet	270	58,3
Aylık gelir durumu	Hayır	193	41,7
	500-1000TL arası	233	50,3
	1001-2000TL arası	139	30,0
	2001-3000TL arası	42	9,1
Mezun olunan lise türü	3001TL ve üzeri	49	10,6
	Fen Lisesi	10	2,2
	Sosyal Bil.Lisesi	4	0,9
	Anadolu Lisesi	316	68,3
	Spor Lisesi	24	5,2
	M.T.A. L	66	14,3
	Çok Prog.Ana.Lisesi	11	2,4
	Anadolu İmam-Hatip Lisesi	32	6,9
	Marmara bölgesi	303	65,4
Üniversite öncesi yaşanılan bölge	Ege bölgesi	16	3,5
	Akdeniz bölgesi	25	5,4
	İç Anadolu bölgesi	23	5
	Doğu Anadolu bölgesi	13	2,8
	Karadeniz bölgesi	54	11,7
	Güneydoğu Anadolu bölgesi	19	4,1
	Yurt dışı (yabancı uyruklu)	10	2,2

1.2. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde katılımcıların memnuniyet düzeylerini belirlemek için betimsel istatistiklerden olan aritmetik ortalama ve standart sapmadan yararlanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin normal dağılım özelliği gösterip göstermediğini belirlemek için çarpıklık ve basıklık hesaplamaları yapılmış ve sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Memnuniyet Ölçeği Alt Boyutlarına ait Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Alt Boyutlar	\bar{x}	Ss	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)	Madde Sayısı	Cronbach Alfa
Öğretim Elemanları	3,30	,79	,087	-,79	11	,73
Danışmanlık	3,37	1,06	-,152	-,571	5	,56
Yönetim	2,92	,89	,292	-,181	7	,77
Kaynaklar	2,95	,76	273	,097	10	,83
Bilgisayar	2,48	1,02	,520	-,109	3	,63
Ders ve Ders Prog.	2,88	,84	-,641	,378	4	,57
Toplam	2,98	,69	,113	,226	40	,90

Tablo 2’de verilerin normal dağılıp dağılmadığını kontrol etmek amacıyla alt boyutların çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmış ve -1 ile +1 arası değerler aldığı için normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir (Demir, Saatçioğlu ve İmrol, 2016). Verilerin normal dağıldığı belirlendikten sonra, çalışmada elde edilen bağımsız değişkenlere ilişkin verilerdeki ikili karşılaştırmalar için bağımsız gruplar t testi, ikiden fazla grupların karşılaştırılması için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) istatistiksel testleri kullanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi 0,05 olarak belirlenmiştir.

3 Bulgular

Tablo 3 incelendiğinde, fakültede öğrenim görmekte olan öğrencilerin, öğretim elemanlarından ($\bar{x}=3,30$), akademik danışmanlık hizmetlerinden ($\bar{x}=3,37$), fakültedeki yönetim hizmetinden ($\bar{x}=2,92$), fakültedeki kaynaklardan ($\bar{x}=2,95$) ve ders/ders programlarından ($\bar{x}=2,88$) orta düzeyde memnun oldukları, bununla beraber fakültede kendilerine sunulan bilgisayar olanaklarından ise ($\bar{x}=2,48$) az memnun oldukları belirlenmiştir.

Tablo 3. Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Memnuniyet Düzeyleri Alt boyutlarının Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	\bar{x}	Ss	Memnuniyet düzeyleri
Öğretim Elemanları	3,30	,79	Orta Düzeyde (2.61-3.40 arası)
Danışmanlık	3,37	1,06	Orta Düzeyde (2.61-3.40 arası)
Yönetim	2,92	,89	Orta Düzeyde (2.61-3.40 arası)
Kaynaklar	2,95	,76	Orta Düzeyde (2.61-3.40 arası)
Bilgisayar	2,48	1,02	Az Düzeyde (1.81-2.60 arası)
Ders ve Ders Prog.	2,88	,84	Orta Düzeyde (2.61-3.40 arası)
Toplam	2,98	,69	

Tablo 4 incelendiğinde, cinsiyete göre SUBÜ Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin memnuniyet düzeylerini oluşturan öğretim elemanları ($t_{(461)} = 1,032$, $p=,302$), yönetim ($t_{(461)} = 1,16$, $p=,260$), ders ve ders programları ($t_{(461)} = ,903$, $p=,367$), danışmanlık hizmeti ($t_{(461)} = 1,56$, $p=,876$) ve bilgisayar olanakları ($t_{(461)} = ,23$, $p=,777$) alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık olmadığı belirlenmiştir. Bununla beraber cinsiyete göre sadece kaynaklar alt boyutunda ($t_{(461)} = 2,19$, $p=,028$) erkek öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu görülmüştür.

Tablo 4. Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Memnuniyet Düzeylerinin Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{x}	Ss	SD	t	p																																																								
Öğretim Elemanları	Kadın	169	3,24	,74	461	1,032	,302																																																								
	Erkek	294	3,32	,82				Danışmanlık	Kadın	169	3,36	1,051	461	156	,876	Erkek	294	3,38	1,78	Yönetim	Kadın	169	2,86	,82	461	1,16	,260	Erkek	294	2,96	,93	Kaynaklar	Kadın	169	2,85	,74	461	2,19	,028	Erkek	294	3,01	,76	Bilgisayar olanakları	Kadın	169	2,46	,95	461	283	,777	Erkek	294	2,49	1,06	Ders ve ders programları	Kadın	169	2,93	,73	461	,903	,367
Danışmanlık	Kadın	169	3,36	1,051	461	156	,876																																																								
	Erkek	294	3,38	1,78				Yönetim	Kadın	169	2,86	,82	461	1,16	,260	Erkek	294	2,96	,93	Kaynaklar	Kadın	169	2,85	,74	461	2,19	,028	Erkek	294	3,01	,76	Bilgisayar olanakları	Kadın	169	2,46	,95	461	283	,777	Erkek	294	2,49	1,06	Ders ve ders programları	Kadın	169	2,93	,73	461	,903	,367	Erkek	294	2,86	,91								
Yönetim	Kadın	169	2,86	,82	461	1,16	,260																																																								
	Erkek	294	2,96	,93				Kaynaklar	Kadın	169	2,85	,74	461	2,19	,028	Erkek	294	3,01	,76	Bilgisayar olanakları	Kadın	169	2,46	,95	461	283	,777	Erkek	294	2,49	1,06	Ders ve ders programları	Kadın	169	2,93	,73	461	,903	,367	Erkek	294	2,86	,91																				
Kaynaklar	Kadın	169	2,85	,74	461	2,19	,028																																																								
	Erkek	294	3,01	,76				Bilgisayar olanakları	Kadın	169	2,46	,95	461	283	,777	Erkek	294	2,49	1,06	Ders ve ders programları	Kadın	169	2,93	,73	461	,903	,367	Erkek	294	2,86	,91																																
Bilgisayar olanakları	Kadın	169	2,46	,95	461	283	,777																																																								
	Erkek	294	2,49	1,06				Ders ve ders programları	Kadın	169	2,93	,73	461	,903	,367	Erkek	294	2,86	,91																																												
Ders ve ders programları	Kadın	169	2,93	,73	461	,903	,367																																																								
	Erkek	294	2,86	,91																																																											

Tablo 5. Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Memnuniyet Düzeylerinin Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Sınıf	N	\bar{x}	Ss	SD	F	p	Fark
Öğretim Elemanları	1.sınıf	123	3,26	,78	3/459	,846	,469	
	2.sınıf	127	3,39	,75				
	3.sınıf	110	3,25	,77				
	4.sınıf	103	3,26	,87				
Danışmanlık	1.sınıf	123	3,20	1,00	3/459	4,36	,005	3>4,1
	2.sınıf	127	3,35	1,10				
	3.sınıf	110	3,68	,99				
	4.sınıf	103	3,28	1,11				
Yönetim	1.sınıf	123	2,89	,85	3/459	,175	,913	
	2.sınıf	127	2,96	,85				
	3.sınıf	110	2,95	,93				
	4.sınıf	103	2,90	,95				
Kaynaklar	1.sınıf	123	2,92	,74	3/459	,361	,595	
	2.sınıf	127	3,03	,75				
	3.sınıf	110	2,92	,79				
	4.sınıf	103	2,91	,77				
Bilgisayar olanakları	1.sınıf	123	2,36	,99	3/459	1,052	,369	
	2.sınıf	127	2,46	,94				
	3.sınıf	110	2,58	1,13				
	4.sınıf	103	2,55	1,02				
Ders ve ders programları	1.sınıf	123	3,07	,84	3/459	4,679	,003	1>3,4
	2.sınıf	127	2,92	,77				
	3.sınıf	110	2,72	,85				
	4.sınıf	103	2,75	,90				

Tablo 5 incelendiğinde, spor bilimleri fakültesinde farklı sınıflarda okuyan öğrencilerin sadece danışmanlık ($F_{(3-459)} = 4,36$, $p=,005$) ve ders ve ders programları ($F_{(3-459)} = 4,679$, $p=,003$) alt boyutları arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Tukey Post Hoc testi sonucuna göre, farkın danışmanlık alt boyutunda 3. sınıf öğrencilerin ($\bar{x}=3,68$) lehine, ders ve ders programlarının alt boyutunun ise 1.sınıf öğrencileri ($\bar{x}=3,07$) lehine olduğu görülmüştür.

Tablo 6 incelendiğinde, SUBÜ Spor Bilimleri Fakültesi'nin farklı bölümlerinde okuyan öğrenciler arasında danışmanlık ($F_{(3-459)} = 8,09$, $p=,000$) ve ders ve ders programları ($F_{(3-459)} = 5,660$, $p=,001$) alt boyutlarında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Tukey Post Hoc Testi sonucuna göre danışmanlık alt boyutunun Beden Eğitimi ve Spor Bölümü ($\bar{x}=3,75$) lehine olduğu, ders ve ders programlarının alt boyutunun ise Antrenörlük Eğitimi Bölümü ($\bar{x}=3,08$) lehine olduğu görülmüştür.

Tablo 6. Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Memnuniyet Düzeylerinin Okuduğu Bölüm Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Bölüm	N	\bar{x}	Ss	SD	F	p	Fark
Öğretim Elemanları	BES	128	3,34	,76	3/459	,507	,678	-
	REK	96	3,27	,89				
	ANE	89	3,35	,78				
	SYÖ	150	3,24	,77				
Danışmanlık	BES	128	3,75	1,06	3/459	8,09	,0001	BES>REK,SYÖ, ANE
	REK	96	3,31	1,11				
	ANE	89	3,16	1,10				
	SYÖ	150	3,22	,93				
Yönetim	BES	128	2,91	,86	3/459	,549	,649	-
	REK	96	2,90	,95				
	ANE	89	3,03	,91				
	SYÖ	150	2,89	,87				
Kaynaklar	BES	128	2,98	,74	3/459	,300	,825	-
	REK	96	2,89	,78				
	ANE	89	2,98	,83				
	SYÖ	150	2,95	,72				
Bilgisayar olanakları	BES	128	2,50	,95	3/459	1,116	,342	-
	REK	96	2,47	,103				
	ANE	89	2,63	1,15				
	SYÖ	150	2,38	,99				
Ders ve ders programları	BES	128	2,64	,76	3/459	5,660	,001	ANE>REK, SYÖ, BES.
	REK	96	2,94	,94				
	ANE	89	3,08	,87				
	SYÖ	150	2,93	,79				

Tablo 7'de görüldüğü gibi, spor bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerin akademik ortalama değişkenine göre memnuniyet düzeyleri incelenmiş ve öğrenciler arasında sadece ders ve ders programları alt boyutunda ($F_{(3-459)} = 2,946$, $p=,033$) anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Tukey Post Hoc Testi sonucuna göre ders ve ders programları alt boyutunun 0,00 ve 0,99 arası ortalamaya sahip öğrenciler ($\bar{x}=3,05$) lehine olduğu görülmüştür.

Tablo 7. Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Memnuniyet Düzeylerinin Akademik Ortalama Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Akademik Ortalama	N	\bar{x}	Ss	SD	F	p	Fark
Öğretim Elemanları	0,00 ve 0,99	125	3,26	,79	3/459	,218	,884	-
	1,00 ve 1,99	28	3,22	,68				
	2,00 ve 2,99	179	3,32	,83				
	3,00 ve üzeri	131	3,31	,76				
Danışmanlık	0,00 ve 0,99	125	3,21	1,01	3/459	1,608	,187	-
	1,00 ve 1,99	28	3,28	1,13				
	2,00 ve 2,99	179	3,48	1,09				
	3,00 ve üzeri	131	3,40	1,06				
Yönetim	0,00 ve 0,99	125	2,87	,85	3/459	,480	,696	-
	1,00 ve 1,99	28	2,88	,89				
	2,00 ve 2,99	179	2,99	,92				
	3,00 ve üzeri	131	2,90	,90				
Kaynaklar	0,00 ve 0,99	125	2,91	,73	3/459	,720	,541	-
	1,00 ve 1,99	28	2,98	,73				
	2,00 ve 2,99	179	3,01	,78				
	3,00 ve üzeri	131	2,90	,76				
Bilgisayar olanakları	0,00 ve 0,99	125	2,37	1,020	3/459	1,326	,265	-
	1,00 ve 1,99	28	2,28	,90				
	2,00 ve 2,99	179	2,57	1,071				
	3,00 ve üzeri	131	2,51	,98				
Ders ve ders programları	0,00 ve 0,99	125	3,05	,84	3/459	2,946	,033	1>2,4,3
	1,00 ve 1,99	28	2,88	,63				
	2,00 ve 2,99	179	2,76	,89				
	3,00 ve üzeri	131	2,88	,80				

Tablo 8. Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Memnuniyet Düzeylerinin Lisanslı Sporcu Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Lisanslı Sporcu Olma Durumu	N	\bar{x}	Ss	SD	t	p
Öğretim Elemanları	Evet	270	3,35	,78	1,756	461	,080
	Hayır	193	3,22	,81			
Danışmanlık	Evet	270	3,50	1,09	3,215	461	,001
	Hayır	193	3,19	1,00			
Yönetim	Evet	270	3,00	,94	2,188	461	,029
	Hayır	193	2,82	,81			
Kaynaklar	Evet	270	3,01	,79	1,999	461	,046
	Hayır	193	2,87	,70			
Bilgisayar olanakları	Evet	270	2,54	1,04	1,481	461	,139
	Hayır	193	2,40	,98			
	Evet	270	2,91	,85			
Ders ve ders programları	Hayır	193	2,84	,83	,948	461	,344

Tablo 8 incelendiğinde lisanslı sporcu olma değişkenine göre SUBÜ Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin memnuniyet düzeylerini oluşturan danışmanlık ($t_{(461)}= 3,215$, $p=.001$), yönetim ($t_{(461)}=2,188$, $p=.029$) ve kaynaklar ($t_{(461)}= 1,999$, $p=.046$) alt boyutlarında sporcu olan öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür.

Tablo 9'a göre spor bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerin aylık gelir değişkenine göre memnuniyet düzeyleri karşılaştırıldığında, sadece danışmanlık ($F_{(3-459)}=3,448$, $p=.017$) ve yönetim ($F_{(3-459)}=2,837$, $p=.038$) alt boyutlarında anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Tukey Post Hoc Testi sonucuna göre danışmanlık alt boyutunun 3000TL ve üzeri ($\bar{x}=3,75$) aylık geliri olan öğrenciler lehine olduğu, yönetim alt boyutuna bakıldığında ise yine 3000TL ve üzeri ($\bar{x}=3,22$) aylık gelire sahip öğrenciler lehine olduğu görülmüştür.

Tablo 9. Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Memnuniyet Düzeylerinin Aylık Gelir Değişkenine Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Gelir	N	\bar{x}	Ss	SD	F	p	Fark
Öğretim Elemanları	500TL-1000TL	233	3,27	,78	3/459	1,146	,330	-
	1000TL-2000TL	139	3,24	,75				
	2000TL-3000TL	42	3,40	,78				
	3000TL üzeri	49	3,45	,97				
Danışmanlık	500TL-1000TL	233	3,35	,99	3/459	3,448	,017	4>3,1,2
	1000TL-2000TL	139	3,22	1,13				
	2000TL-3000TL	42	3,56	1,09				
	3000TL üzeri	49	3,75	1,09				
Yönetim	500TL-1000TL	233	2,86	,84	3/459	2,837	,038	4>3,2,1
	1000TL-2000TL	139	2,89	,90				
	2000TL-3000TL	42	3,09	,96				
	3000TL üzeri	49	3,22	,99				
Kaynaklar	500TL-1000TL	233	2,90	,75	3/459	2,613	,051	-
	1000TL-2000TL	139	2,90	,69				
	2000TL-3000TL	42	3,17	,81				
	3000TL üzeri	49	3,13	,88				
Bilgisayar olanakları	500TL-1000TL	233	2,42	,98	3/459	2,418	,066	-
	1000TL-2000TL	139	2,42	1,058				
	2000TL-3000TL	42	2,71	1,17				
	3000TL üzeri	49	2,76	,94				
Ders ve ders programları	500TL-1000TL	233	2,84	,79	3/459	,486	,692	-
	1000TL-2000TL	139	2,92	,82				
	2000TL-3000TL	42	2,89	,93				
	3000TL üzeri	49	2,97	1,07				

Tablo 10 incelendiğinde, spor bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerin mezun oldukları lise türü değişkenine göre memnuniyet düzeyleri arasında hiçbir alt boyutta anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Tablo 10. Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Memnuniyet Düzeylerinin Mezun Oldukları Lise Türü Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Lise Türü	N	\bar{x}	Ss	SD	F	p	Fark
Öğretim Elemanları	Fen Lisesi	10	3,61	1,06				
	Sos. Bil. Lisesi	4	3,61	,66				
	Anadolu Lisesi	316	3,29	,79				
	Spor Lisesi	24	3,34	,70	6/456	,944	,463	
	Mes. ve Tek. A. L.	66	3,38	,77				
	Çok Prog. A.L.	11	3,14	1,01				-
	A.İmam-Hatip L.	32	3,09	,74				
	Fen Lisesi	10	3,18	1,63				
Danışmanlık	Sos. Bil. Lisesi	4	3,95	1,21				
	Anadolu Lisesi	316	3,38	1,02				
	Spor Lisesi	24	3,38	1,10	6/456	,768	,595	
	Mes. ve Tek. A. L.	66	3,37	1,15				
	Çok Prog. A.L.	11	3,74	1,25				-
	A.İmam-Hatip L.	32	3,12	1,03				
	Fen Lisesi	10	2,84	1,29				
	Sos. Bil. Lisesi	4	3,25	,89				
Yönetim	Anadolu Lisesi	316	2,89	,87				
	Spor Lisesi	24	3,20	,80	6/456	1,179	,316	
	Mes. ve Tek. A. L.	66	3,07	,96				-
	Çok Prog. A.L.	11	3,03	,99				
	A.İmam-Hatip L.	32	2,71	,88				
	Fen Lisesi	10	3,04	1,04				
	Sos. Bil. Lisesi	4	3,17	1,12				
	Anadolu Lisesi	316	2,94	,75				
Kaynaklar	Spor Lisesi	24	3,12	,72	6/456	,496	,811	
	Mes. ve Tek. A. L.	66	2,93	,78				-
	Çok Prog. A.L.	11	3,10	,60				
	A.İmam-Hatip L.	32	2,83	,73				
	Fen Lisesi	10	2,36	1,38				
	Sos. Bil. Lisesi	4	3,00	1,18				
	Anadolu Lisesi	316	2,49	1,04				
	Spor Lisesi	24	2,69	1,17	6/456	,996	,428	
Bilgisayar olanakları	Mes. ve Tek. A. L.	66	2,44	,91				-
	Çok Prog. A.L.	11	2,75	1,02				
	A.İmam-Hatip L.	32	2,17	,78				
	Fen Lisesi	10	2,82	,83				
Ders ve ders programları	Sos. Bil. Lisesi	4	3,06	,92				
	Anadolu Lisesi	316	2,89	,85				
	Spor Lisesi	24	3,10	,66	6/456	,439	,852	-
	Mes. ve Tek. A. L.	66	2,81	,90				
	Çok Prog. A.L.	11	2,75	,73				
	A.İmam-Hatip L.	32	2,85	,88				

Tablo 11. Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Memnuniyet Düzeylerinin Üniversite Öncesi Yaşanılan Yer Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Yaşanılan Yer	N	\bar{x}	Ss	SD	F	p	Fark
Öğretim Elemanları	Marmara	303	3,32	,77				
	Ege	16	3,31	,73				
	Akdeniz	25	3,04	1,079				
	İç Anadolu	23	3,43	,85	7/455	1,385	,210	
	Doğu Anadolu	13	3,73	,97				
	Karadeniz	54	3,20	,76				-
	G.Doğu.Anadolu	19	3,07	,70				
	Yurtdışı	10	3,23	,67				
Danışmanlık	Marmara	303	3,46	1,091				
	Ege	16	3,72	,97				
	Akdeniz	25	2,65	1,138				
	İç Anadolu	23	3,34	1,113	7/455	2,512	,015	1>2,4
	Doğu Anadolu	13	3,36	1,157				
	Karadeniz	54	3,30	,79				
	G.Doğu.Anadolu	19	3,10	,91				
	Yurtdışı	10	3,08	1,033				
Yönetim	Marmara	303	2,95	,89				
	Ege	16	2,91	,79				
	Akdeniz	25	2,62	,80				
	İç Anadolu	23	3,07	,99	7/455	1,341	,229	
	Doğu Anadolu	13	3,37	,95				-
	Karadeniz	54	2,77	,89				
	G.Doğu.Anadolu	19	2,76	,89				
	Yurtdışı	10	3,02	,96				
Kaynaklar	Marmara	303	3,00	,75				
	Ege	16	2,88	,75				
	Akdeniz	25	2,58	,77				
	İç Anadolu	23	2,95	,92	7/455	1,967	,058	
	Doğu Anadolu	13	3,21	,82				
	Karadeniz	54	2,82	,75				-
	G.Doğu.Anadolu.	19	2,71	,55				
	Yurtdışı	10	3,21	,59				
Bilgisayar olanakları	Marmara	303	2,57	1,003				
	Ege	16	2,22	,86				
	Akdeniz	25	1,90	,76				
	İç Anadolu	23	2,62	1,280	7/455	3,111	,003	
	Doğu Anadolu	13	2,89	,78				
	Karadeniz	54	2,25	1,149				1>3
	G.Doğu.Anadolu	19	2,07	,82				
	Yurtdışı	10	2,86	,93				
Ders ve ders programları	Marmara	303	2,90	,86				
	Ege	16	2,54	,54				
	Akdeniz	25	2,72	,84				
	İç Anadolu	23	3,19	,85				
	Doğu Anadolu	13	3,21	1,12	7/455	1,953	,060	
	Karadeniz	54	2,86	,83				-
	G.Doğu.Anadolu.	19	2,47	,49				
	Yurtdışı	10	3,05	,46				

Tablo 11’de görüldüğü gibi spor bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerin üniversite öncesi oturdukları bölge değişkenine göre memnuniyet düzeyleri incelendiğinde, danışmanlık ($F_{(7-455)}=2,512, p=,015$) ve bilgisayar olanakları ($F_{(7-455)}= 3,111, p=,003$) alt boyutlarında anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Tukey Post Hoc Testi sonucuna göre danışmanlık alt boyutunun üniversite öncesi Marmara bölgesinde yaşayan öğrenciler ($\bar{x}=3,46$) lehine olduğu, bilgisayar olanakları alt boyutunda ise yine üniversite öncesi Marmara bölgesinde yaşayan öğrenciler ($\bar{x}=2,57$) lehine olduğu görülmüştür.

4 Tartışma

SUBU Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin kendilerine sunulan hizmet kalitesini oluşturan öğretim elemanlarından, danışmanlık hizmetinden, yönetimden, kaynaklardan, bilgisayar olanaklarından ve ders/ders programlarından memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi ve farklı değişkenlere göre karşılaştırılması amacıyla yapılan bu çalışmada, çalışma örneklemini oluşturan öğrencilerin fakülteledi aldıkları eğitim hizmetinden orta düzeyde memnun olduğu, bilgisayar olanakları alt boyutunda ise az düzeyde memnun olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu çalışma bulgularını destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Jafarova ve Demirtaş, 2020; Şahin, 2009). Jafarova ve Demirtaş (2020)’in Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileri, Şahin (2009)’in Hacettepe Üniversitesi İlköğretim Bölümünde öğrencileri üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmalarda da öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin genel olarak orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte Hacettepe Üniversitesi’nde eğitim fakültesi ile birlikte diğer sekiz fakültede öğrenim gören öğrencilerin fakültelerinden genel memnuniyet düzeylerinin düşük olduğu belirlenmiştir (Ekinci ve Burgaz, 2007).

Araştırmada cinsiyete göre yapılan karşılaştırmada spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin fakülteledi kaynaklardan memnuniyet düzeyleri arasında erkek öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Kaynaklar alt boyutunda kadın ve erkek öğrencilerin memnuniyet düzeyleri arasında fark bulunması, öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklı beklentiler içerisinde olduğunu göstermektedir. Erkek öğrencilerin spor tesislerini ve kaynakları daha etkin kullandıkları ve fakülteye ait tesislerde daha çok zaman geçirdikleri, kadın öğrencilerin ise spor tesislerinde çok fazla zaman geçirmediikleri ve etkin kullanmamaları böyle bir sonuca neden olmuş olabilir. Jafarova ve Demirtaş (2020)’in yaptıkları çalışma, araştırmada elde edilen bu bulguyu desteklemektedir. Bununla birlikte çalışmada diğer alt boyutlarda kadın ve erkek öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin benzer olduğu belirlenmiştir. Cinsiyete göre öğrencilerin genel memnuniyet düzeyleri ve alt boyutlar karşılaştırmasında farklı bulgulara ulaşılan çalışmalar da mevcuttur. Öğrencilerin memnuniyet düzeylerinde, danışmanlık hizmeti boyutunda erkek öğrencilerin lehine (Çomaklı, 2015), öğretim elemanları boyutunda kadın öğrencilerin lehine (Ukav, 2017), akademik personel açısından kadın öğrencilerin lehine (Bakır ve diğerleri, 2016) ve yükseköğretimde kalite boyutlarının önemine ilişkin öğrenci görüşlerinde kadın öğrencilerin lehine (Ataman ve Adıgüzel, 2018) farklılıklar bulunan çalışmalar mevcuttur. Çalışmalarda elde edilen bu farklılıklar, çalışmaların yapıldığı üniversitelerin ve fakültelerin sahip oldukları olanaklara bağlı olarak öğrencilerin fakülteden aldıkları eğitim hizmetlerine ilişkin görüşlerindeki farklılıklarla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Çalışmaya katılan ve farklı sınıflarda okuyan öğrencilerin hizmet kalitesinden memnuniyet düzeylerinin danışmanlık alt boyutunda 3. sınıflar lehine ve ders/ders programları alt boyutunda ise 1. sınıflar lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Yapılan çalışmada danışmanlık alt boyutunun 3.sınıf öğrencileri lehine olması bu sınıftaki öğrencilerinin danışmanlarını tanımaları, danışmanları ile daha çok iletişim içinde olmaları ve daha çok bilgilendirme alma olasılığının sağlanması ile ilgili olabilir. Ders ve ders programları alt boyutundaki memnuniyetin ise 1. sınıf öğrencileri lehine olmasının nedenleri arasında, bu sınıftaki öğrencilerin hepsinin henüz aynı dersleri almaları, üst sınıflara geçtikçe başarısızlıktan

dolayı kalınan derslerin çakışmasından dolayı öğrencilerin bazı dersleri alamamalarından kaynaklanan sorunları yaşamamaları, çalışmanın yapıldığı yılda genel olarak 1. sınıftaki öğrencilerin derslerinin yüz yüze yapılması ve günlük ders saatlerinin çok yoğun olmaması gibi unsurlar sayılabilir. Çalışmada danışmanlık alt boyutu ile ilgili bulguyu destekler nitelikteki Jafarova ve Demirtaş (2020) tarafından yapılan araştırmada, sınıf düzeylerine göre okuldaki kaynaklar ve ders/ders programlarında sınıf düzeylerinde anlamlı bir fark görülmezken, öğretim elemanları (2.sınıf), danışmanlık (4.sınıf), öğretim elemanları (4.sınıf), bilgisayar olanakları (4.sınıf) alt boyutunda anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir. Bununla birlikte yapılan bazı çalışmalarda farklı sonuçlara da ulaşılmıştır. Bu çalışmalardan birinde fakültedeki hizmet kalitesinden memnuniyet, öğretim hizmetinden, öğrencilerle iletişimden, programın etkililiğinden ve ders sürecinden memnuniyet düzeylerinde 2. sınıf öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir (Bacıoğlu ve Vural, 2018). Mühendislik fakültesinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılan bir başka çalışmada ders ve ders programlarından, danışmanlık hizmetinden ve fakültedeki kaynaklardan memnuniyet düzeylerinde 4. sınıf öğrencilerinin lehine bir farklılık olduğu (Çomaklı, 2015) ve farklı fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin yükseköğretimde kalite boyutlarında ele alınan yönetim, fiziki altyapı ve tesis imkânları, öğretme-öğrenme süreci, bilimsel ve sosyal etkinlikler ile öğretim elemanları boyutlarında sınıf düzeyin de anlamlı bir farklılık olmadığı (Ataman ve Adıgüzel, 2018) gözlemlenmiştir.

Yapılan araştırma sonucunda spor bilimleri fakültesinin farklı bölümlerinde okuyan öğrenciler arasında hizmet kalitesini oluşturan danışmanlık ve ders/ders programları alt boyutlarında anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Farkın danışmanlık alt boyutunun Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği lehine, ders ve ders programlarının alt boyutunda ise Antrenörlük Eğitimi Bölümü lehine olduğu görülmüştür. Farkın danışmanlık alt boyutunda beden eğitimi ve spor öğretmenliği lehine olması bölüm danışmanlarının iletişim ve bilgilendirme konularında öğrencilerle sıkı ilişkiler içinde olmaları, daha tatmin edici ve ikna edici bilgilendirmeler yapmaları olarak yorumlanabilir. Antrenörlük eğitimi bölümü lehine elde edilen ders ve ders programları alt boyutundaki farkın bu bölümde okutulan ders içeriklerinin, dersleri yürüten öğretim elemanlarının ve ders programlarının bu bölümde öğrenim gören öğrencilerin beklentilerini karşılaması olarak yorumlanabilir. Bu sonuçlara benzer şekilde, eğitim fakültesinde farklı bölümlerde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılan çalışmalarda bölümler arasında (Bacıoğlu ve Vural, 2018; Jafarova ve Demirtaş, 2020; Şahin, 2009; Özdemir ve diğerleri, 2013) ve farklı fakültelerde yapılan çalışmalarda (Bakır ve diğerleri, 2016; Çomaklı, 2015; Ekinci ve Burgaz, 2007) fakülteler arasında öğrencilerin hizmet kalitesinden memnuniyet düzeylerinde farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada spor bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerin akademik ortalama değişkenine göre memnuniyet düzeyleri de incelenmiş ve öğrenciler arasında sadece ders ve ders programları alt boyutunda 0,00 ile ,99 arası akademik ortalamaya sahip öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Akademik ortalaması düşük olan öğrenciler genellikle dersleri düzenli takip etmeyen veya derslere yeterince çalışmayan öğrencilerdir. Ancak bu öğrencilerin ders ve ders programlarından memnun olmaları derslere olan devamsızlıklarından ve derslerdeki öğrenme-öğretme süreçlerine çok hâkim olmadıklarından kaynaklanmış olabilir. Ayrıca çalışmada 1. sınıf öğrencilerinin de ölçeğe cevap vermiş olmaları ve çalışmanın yapıldığı sürede bu öğrencilerin henüz bir dönemi tamamlamadıkları için akademik ortalamaya sahip olmamaları da böyle bir bulgu elde edilmesine etki etmiş olabilir.

Yapılan çalışma sonucunda lisanslı olarak spor yapan öğrencilerinin danışmanlık hizmetleri, yönetim ve kaynaklar alt boyutlarında sporcu olmayan öğrencilere göre anlamlı düzeyde memnun oldukları belirlenmiştir. Sporcu öğrencilerin çok sık yarışma ve kamlara gitmelerinden dolayı bu süreç içinde okul ders ve sınavlarını takip etmede sıkıntılar yaşamaları, onların bu konularda daha çok danışman öğretim elemanları ve okul yönetimiyle iletişim halinde olmalarını gerektirmekte olduğundan böyle bir

bulguya ulaşılmış olabilir. Ayrıca sporcu öğrenciler fakültede özellikle spor ortamlarını (spor salonları, fitness salonu, spor malzemeleri vb.) daha fazla kullandıklarından dolayı, kaynaklar alt boyutunda sporcu olmayan öğrencilere göre daha yüksek düzeyde memnuniyete sahip olmuş olabilirler.

Çalışmada spor bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerin aylık gelir değişkenine göre memnuniyet düzeyleri incelendiğinde, sadece danışmanlık ve yönetim alt boyutlarında 3000 TL ve üzeri aylık geliri olan öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Gelir düzeyi düşük öğrencilerin kendilerine maddi kaynak yaratması için çalışmak zorunda olmaları ve bu nedenle fakültede çok zaman geçirememeleri, danışmanlarından ve yönetimden kendilerini derslerde ve devamsızlık konularında idare etmeleri istemeleri fakat bu taleplerinin çok fazla karşılanmaması, düşük gelirli öğrencilerin memnuniyet düzeylerini düşürdüğü şeklinde yorumlanabilir. Benzer bir çalışmada Dumlupınar Üniversitesi lisans öğrencilerinin memnuniyetinin aylık gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin memnuniyeti daha düşük olduğu gözlemlenirken (Uzgören ve Uzgören, 2007), yapılan bu çalışmada ise aylık gelir düzeyi yüksek öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Yapılan çalışmada ayrıca öğrencilerin fakülteye gelmeden önce yaşadıkları illerin yer aldığı bölgeye göre de memnuniyet düzeyleri incelenmiş, danışmanlık ve bilgisayar olanakları alt boyutlarında Marmara Bölgesinde yaşayan öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun Marmara Bölgesinden gelmesi ve Sakarya ilinin de bu bölgede bulunması, bu ilde yaşayan öğrencilerin aileleriyle yaşamaları nedeniyle onların üniversitede daha çok zaman geçirmeleri, danışman ve ders öğretim elemanları ile daha fazla iletişim halinde olmaları ve üniversitenin olanaklarından daha fazla yararlanmaları böyle bir bulguya etki etmiş olabilir. Benzer çalışma olan Dumlupınar Üniversitesi lisans öğrenci memnuniyet çalışmasının sonuçları ile gerçekleştirilen çalışma sonuçlarının farklılık gösterdiği, ailesi Kütahya’ da ikamet eden öğrencilerin, ailesi Kütahya’ da ikamet etmeyenlere göre memnuniyeti daha düşük olduğu görülmüştür (Uzgören ve Uzgören, 2007).

5 Sonuç

Sonuç olarak SUBÜ Spor Bilimleri Fakültesi’nde öğrenim gören öğrencilerin fakültede kendilerine sunulan hizmet kalitesinden genel olarak orta düzeyde memnun oldukları belirlenmiştir. Fakültede öğrenim gören erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden daha yüksek memnuniyet düzeyine sahip oldukları; 3. sınıf öğrencilerinin danışmanlık hizmetlerinden, 1. sınıf öğrencilerinin ise ders ve ders programlarından daha yüksek düzeyde memnun oldukları belirlenmiştir. Bölüm değişkenine göre ise danışmanlık hizmetleri alt boyutunda beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölüm öğrencilerinin, ders ve ders programları alt boyutunda ise antrenörlük eğitimi bölüm öğrencilerini memnuniyet düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Akademik ortalama değişkenine göre ders ve ders programlarından Beden Eğitimi ve Spor Bölümü öğrencilerinin daha yüksek düzeyde memnuniyet gösterdikleri görülmüştür. Lisanslı sporcu olan öğrencilerin ve gelir durumu 3000 TL ve üzeri olan öğrencilerin memnuniyet düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Üniversite öncesi yaşanan yer değişkenine göre Marmara bölgesinde yaşayan öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Yapılan çalışmada elde edilen sonuçlara göre SUBÜ Spor Bilimleri Fakültesi’nin öğrencilere sunduğu danışmanlık hizmetleri, kaynaklar, bilgisayar olanakları, ders ve ders programları gibi hizmetlerin çeşitliliğini ve niteliğini artırıcı tedbirler alınabilir. Öğretim elemanları ile öğrencilerin iletişimlerini kolaylaştırıcı uygulamalara yer verilebilir. Fakültede ders programlarının güncellenmesi sırasında iç paydaşlardan biri olan öğrencilerin görüşleri alınabilir. Yine fakültedeki öğrencilerin ihtiyaç duydukları fiziksel olanakların neler olabileceği ve nasıl artırılacağı ile ilgili öğrencilerin, öğretim elemanlarının, eğitim bilimcilerin ve bilim insanlarının görüşleri alınabilir. Bunlara ilave olarak

öğrencilerin memnuniyeti ile ilgili değerlendirmelerin düzenli olarak yapılması ve spor bilimleri fakültelerine özgü memnuniyet ölçeği geliştirilmesi önerilmektedir.

Yazarların Katkıları

Sorumlu Yazar- İlknur SÜRÜN: Araştırma ve/veya makale için fikir ya da hipotezin oluşturulması, Sonuçlara ulaşmak için gereç ve yöntemlerin planlanması, verilerin düzenlenmesi ve bildirilmesi için sorumluluk almak, araştırma sırasında literatür taraması ile ilgili sorumluluk almak, yazının tümü veya asıl bölümün oluşturulması için sorumluluk almak, makaleyi teslim etmeden önce sadece imla ve dil bilgisi açısından değil aynı zamanda entelektüel içerik açısından yeniden çalışma yapmak

2.Yazar- A. Dilşad MİRZEOĞLU: Sonuçlara ulaşmak için gereç ve yöntemlerin planlanması, bulguların mantıklı açıklanması ve sunumu için sorumluluk almak, yazının tümü veya asıl bölümün oluşturulması için sorumluluk almak, makaleyi teslim etmeden önce sadece imla ve dil bilgisi açısından değil aynı zamanda entelektüel içerik açısından yeniden çalışma yapmak.

3.Yazar- Burak GÜNEŞ: Sonuçlara ulaşmak için gereç ve yöntemlerin planlanması, bulguların mantıklı açıklanması ve sunumu için sorumluluk almak, yazının tümü veya asıl bölümün oluşturulması için sorumluluk almak, makaleyi teslim etmeden önce sadece imla ve dil bilgisi açısından değil aynı zamanda entelektüel içerik açısından yeniden çalışma yapmak.

Kaynaklar

- Athiyaman, A. (1997). Linking student satisfaction and service quality perceptions: the case of university education. *European Journal of Marketing*, 31 (7), s.528-540
<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/03090369710176655/full/html>
- Astin, A. W. (1993). What matters in college? Four critical years revisited. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
https://www.researchgate.net/publication/242362064_What_Matters_in_College_Four_Critical_Years_Revisited
- Ataman, O. ve Adıgüzel, A. (2019). Yükseköğretimde kalite algısı: Düzce Üniversitesi örneği. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(15), 39-56. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ejedus/issue/44340/521729>
- Bacıoğlu, S. D. ve Vural, L. (2018). Öğretmen adaylarının akademik hizmetlere ilişkin görüşleri ve memnuniyet düzeyleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (47), 158-178.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/maeuefd/issue/37573/364465>
- Bakır, N. O., Arslan, F. M. ve Gegez, A. E. (2016). Üniversite öğrencilerinde memnuniyet oluşturan unsurların saptanması: marmara üniversitesi işletme fakültesi öğrencileri ile bir araştırma. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 38(1), 93-125. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/muiibd/issue/23976/255336>
- Bryant, J. L. (2006). Assessing expectations and perceptions of the campus experience: The Noel-Levitz student satisfaction inventory. *New Directions for Community Colleges*, 134, s.25-35. San Francisco, CA: Jossey-Bass <https://doi.org/10.1002/cc.234>
- Çomaklı, K. (2015). Mevlâna'nın mesnevî adlı eserinde yer alan hikâyelerin sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki değerlerin öğretiminde kullanımının incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
<https://scholar.google.com/scholar?cluster=2213669801920217012&hl=en&oi=scholar>
- Demir, E., Saatçioğlu, Ö. ve İmrol, F. (2016). Uluslararası dergilerde yayımlanan eğitim araştırmalarının normallik varsayımları açısından incelenmesi. *Current Research in Education*, 2(3), 130-148.
https://d1wqtxs1xzle7.cloudfront.net/51189633/CRED_2016_23
- Ekinci, C. E. ve Burgaz, B. (2007). Hacettepe üniversitesi öğrencilerinin bazı akademik hizmetlere ilişkin beklenti ve memnuniyet düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(33), 120-134.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/hunefd/issue/7805/102346>
- Gökulu, G. (2020). Sosyal bilimler alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin eğitim memnuniyeti ölçeğinin geliştirilmesi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(23), 1790-1808.
<https://doi.org/10.26466/opus.646548>

- Hasan, H. F. A., Ilias, A., Rahman, R. A. ve Razak, M. Z. A. (2008). Service quality and student satisfaction: A case study at private higher education institutions. *International Business Research*, 1(3), 163-175. <https://www.academia.edu/download/31753676/982-2957-1-PB>
- Jafarova, M. ve Demirtaş, Z. (2020). Eğitim fakültelerinde öğrenci memnuniyeti (Sakarya Üniversitesi örneği). *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 175-193. <https://dergipark.org.tr/en/pub/sakaefd/issue/57931/649576>
- Leite D, Santiago R.A, Sarrico C.S, Leite C.L. ve Polidori M. (2006). Students' perceptions on the influence of institutional evaluation on universities. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 31(6): 625–638. <https://doi.org/10.1080/02602930600760264>
- Malik, M. E., Danish, R. Q. ve Usman, A. (2010). The impact of service quality on students' satisfaction in higher education institutes of Punjab. *Journal of Management Research*, 2(2), 1–11. <https://www.academia.edu/32872926>
- Okumuş, A. ve Duygun, A. (2008). Eğitim hizmetlerinin pazarlanmasında hizmet kalitesinin ölçümü ve algılanan hizmet kalitesi ile öğrenci memnuniyeti arasındaki ilişki. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 17-38. <http://carsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/handle/11421/319>
- Özdemir, S., Kılınç, A. Ç., Öğdem, Z. ve Emre, E. R. (2013). Eğitim fakültesi öğrencilerinin fakülte yaşamının niteliğine ilişkin memnuniyet düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (3), 228-235. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1711530>
- Saarinen, T. (2005). Quality in the Bologna process: from competitive edge to quality assurance techniques. *European Journal of Education*, 40(2), 189-204. <https://doi.org/10.1111/j.1465-3435.2004.00219.x>
- Scott P. (2002). Küreselleşme ve üniversite: 21. yüzyılın önündeki meydan okumalar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2(1): 193–208.
- Şahin, A. E. “Eğitim fakültesinde hizmet kalitesinin eğitim fakültesi öğrenci memnuniyet ölçeği (EF- ÖMÖ) ile değerlendirilmesi”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, No:37, 2009, s.106-122. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/87524>
- Şahin, S. ve Yıldırım, S. (2010). Öğrenme tercihleri ve ders algısı. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 153-168. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1492910>
- Ukav, İ. (2017). Meslek Yüksekokullarında öğrenci memnuniyetine ilişkin bir analiz: Kahta MYO örneği. *Mesleki Bilimler Dergisi* 6(1), 1-9. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/577086>
- Uzgören, N. ve Uzgören, E. (2007). Dumlupınar Üniversitesi lisans öğrencilerinin memnuniyetini etkileyen bireysel özelliklerin istatistiksel analizi-hipotez testi ki-kare testi ve doğrusal olasılık modeli. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (17), 173-193. https://birimler.dpu.edu.tr/app/views/panel/ckfinder/userfiles/17/files/DERG_/17/173-192

© 2020 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Research Article

Journal of Exercise and Sport Sciences Research (JOINESR) 2(1), 17-26, 2022

Received: 20-Apr-2022 Accepted: 09-Jun-2022

SAKARYA UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

The Effect of the Patriarchal System on Female Athletes

Mustafa NARİN^{1*} , Mustafa Seyfettin KESKİN² , Ece KABAMAKLI³ , Sinan YILDIZ⁴ ,
Hakan KOLAYIŞ⁵

¹ Spor Bilimleri Fakültesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, mustafanarin@subu.edu.tr

² Spor Bilimleri Fakültesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, b181904043@subu.edu.tr

³ Spor Bilimleri Fakültesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, b181904064@subu.edu.tr

⁴ Spor Bilimleri Fakültesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, b181904042@subu.edu.tr

⁵ Spor Bilimleri Fakültesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, hkolayis@subu.edu.tr

ABSTRACT

The aim of the research is to examine what women athletes experience in terms of turning to sports in a patriarchal structure. The study was designed as a qualitative research. The data were collected with a semi-structured interview form and 7 people were included in the research. The findings of the athletes participating in our research were examined in three main lines. These are: Family Support-Disability, Success Against Sports Disability and Social Negativities. As a result of the research, it was determined that the first support of female athletes should be support from the family and the father figure in the family in patriarchal societies. The reason for this is that individuals who earn income in patriarchal structures are the father figures in the family. In addition, as another result of our research, the reason why the athletes cause social pressure because of their clothes is the thought that they did not adopt the culture specific to the branch. Finally, suggestions are presented to shed light on scientists for the future of patriarchal sports society research.

Keywords: Patriarcha, sport, female athlete

Ataerkil Sistemin Kadın Sporcular Üzerine Etkisi

ÖZ

Araştırmanın amacı kadın sporcuların ataerkil yapıda spora yönelmesi konusunda neler yaşadığının incelenmesidir. Çalışma nitel araştırma olarak kurgulanmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır ve araştırmaya 7 kadın sporcu dahil edilmiştir. Araştırmamıza katılan sporcuların bulguları üç ana hatta incelenmiştir. Bunlar: 'Aile Desteği-Engellemesi, Spor Engeline Karşı Başarı ve Toplumsal Olumsuzluklar'dır. Araştırma sonucunda kadın sporcuların ilk desteklerinin ailedeki baba figüründen destek alması gerektiği belirlenmiştir. Ayrıca araştırmamızın bir diğer sonucu olarak, sporcuların kıyafetleri nedeniyle toplum baskısına maruz kalmasının nedeni branşa özgü kültürü benimsemeyen topluluklarla birlikte yaşıyor oldukları düşüncesidir. Son olarak ataerkil ile ilgili olarak yapılan bu çalışma toplum araştırmalarının geleceği için bilim insanlarına ışık tutacak öneriler sunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ataerkillik, spor, kadın sporcu

* Sorumlu yazar / Corresponding Author: mustafanarin@subu.edu.tr

1 Giriş

Ataerkil kelimesinin anlamı; erkek iktidarı olarak tanımlanmaktadır. Kelimenin kökeni Türkçedir. Türkçe 'ye Fransızcadan geçiş yapmış ve garp dillerinde Ataerkillik manasına gelen patriarka, patria (baba) kelimesinden türemiştir (Korkmaz & Başer, 2018). Ataerkillik kavramı, ataerkillik ve ataerkil sistem olarak ele alındığında; Ataerkillik, erkekler arası sosyal ilişkileri belirleyen, maddi bir temeli olan hiyerarşik düşünce yapısı ile oluşmuş "kadınlar üzerinde egemenlik kurma biçimi" olarak da adlandırılmaktadır (Arıkan, 1997). Ataerkillik, erkeklerin kurallarını koyduğu ve iktidarını belirlediği bir olarak görülebilmektedir. Ataerkil sistem ise, bu kürenin içerisinde yer alan soyut biçimlemelerdir (Karaca, 2019).

Ataerkil sistemi meydana gelmeden erkek ve kadın arasında bir eşitlik olduğu ve insanların iş bölümünün işlenmediği bir düzenden geldiği söylenmektedir. Ancak ataerkil sisteme geçişle beraber güç dengelerinin değiştiği ifade edilmektedir. Bu bağlamda geçmişten günümüze gelen ataerkil sistem kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin temelini oluşturup, cinsiyetler arası farkın oluşmasına neden olmaktadır (Karaca, 2019). Ayrıca kadının ikincilliğinin, özel mülkiyetin gelişmesiyle başladığına inanılır. Ona göre kadının dünya tarihsel yenilgisi tam da ataerkil sistemin olduğu dönemde meydana gelmiştir (Engels akt. Akay, 2019).

Ataerkillik sisteminde erkeklerin tartışma olmaksızın bir önceliğinin olduğu, kadınlara da insan hakları noktasında sınırlı bir boyut verildiği bilinmektedir (Akay, 2019). Ataerkil toplum düzeninin, arkeolojik verilere göre neolitik toplumda kültürel döneme (uygarlığa) ilk geçişin gerçekleştiği eski Mezopotamya da kent devletlerinin ortaya çıkışı ile birlikte görülen bir olgu olduğu bilinmektedir (Arıkan, 1997). Özellikle ataerkil toplumlarda; kadınlara, çocukluklarından itibaren maddi açıdan bağımsızlık kazanarak, kendi başlarının çaresine bakmamaları söylenmekte, onlara evlenerek baba evinden, koca evine geçmeleri tavsiye edilmektedir. Ataerkil düzenin işleme için kadının baskılanması ve güçsüzleştirilmesi, sistemin işleyişine uygundur. Türkiye'de ise erkek çocukları büyürken kız çocuklarından daha çok sokakta oynar, onlara ev işi yaptırılmaz, ev dışında diğer erkeklerle gezmeleri desteklenir. Hatta kız kardeşler erkek çocuğa hizmet ederek ve saygı göstererek, ona ayrıcalıklı olduğunu hissettirir (Yavuz, 2015).

Toplumsal cinsiyet, toplumun verdiği roller, görevler, sorumluluklar, toplumun bireyi nasıl gördüğü, algıladığı ve beklentileri ile ilgili bir kavramdır (Üner, 2008). Toplumsal cinsiyet rolleri ataerkil yapı içerisinde tanımlanmış, şekillenmiş ve sürdürülmesi beklenen toplumsal roller olarak karşımıza çıkmaktadır. Erkeğin rolleri temeli oluştururken, kadına verilenler ikincil kalmakta ve erkeği tamamlar nitelikte olmaktadır (Kıran & Avcı, 2018). Bunun bir sonucu olarak da ikili toplumsallaşma süreci, cinsiyetlendirilmiş kişilikleri yaratmayı sürdürmektedir (Korkmaz & Başer, 2019).

Kağıtçıbaşı (1982)'dan aktaran Koca'ya göre, spor erkeğin atletik yapısı ile bütünleştirerek erkeğe özgü bir etkinlik olarak görme, erkeği toplumda egemen olarak kabul eden ataerkil anlayışın bir ürünü olarak görülebilmektedir. Ataerkil toplumda erkeğin egemen olduğu anlayışının kadınlara ve erkeklere paylaştığı toplumsal rollerle birlikte kadın ve erkeğin spora katılımları ve spor deneyimleri arasında yakın bir ilişki olduğu düşünülmektedir (Koca, 2006).

Toplumsal cinsiyetin çizdiği hatların sert olduğu ve toplumsal cinsiyetin hassasiyetle işlendiği olgulardan biri olarak spor ve spor dalı seçimi çoğu kişi toplumsal cinsiyet temellidir. Kişinin spor dallarına yönelik yetenek veya ilgisi ikinci plandadır ve bunun sonucunda pek çok kadın ve erkek, kendi cinsiyetlerine uygun olan kadınsı ve erkeksi olarak kişileştirilen sporlara yönelmektedirler. Sonuç olarak, kadın sporcuların olumsuz deneyimlerinin temelinde cinsiyetçi pratikler ve cinsiyet eşitsizliğinin

yattığı anlaşılmaktadır. Kadın sporcuların erkeksi olarak algılanan spor dallarında kültürel kalıpların engellerine takıldıkları görülmektedir (Kavasoğlu & Yaşar, 2016). Bu bağlamda cimnastik, voleybol, yüzme, buz pateni ve tenis gibi branşlar kadınlara daha uygun görülürken futbol, basketbol, boks, güreş ve halter erkeklere daha uygun sporlar olarak görülmüştür (Koca & Demirhan, 2005). Biz de bu çalışma ile birlikte erkek sporu olarak görülen bazı branşlarda spor yapan kadımlarla çalıştık.

Literatür incelendiğinde ülkemizde ataerkil yapı ve spor ilişkisini inceleyen tatmin edici olmasa da gelecek için umut verici nitelikte ve nicelikte çalışmalar bulunmaktadır. Fakat literatür incelendiğinde erkek sporu içerisinde yer alan kadınların bu sporlara katılım sağladığı durumlarda yaşadıkları problemler araştırılıp net bir şekilde okuyuculara sunulmamıştır. “Ataerkil Sistemin Kadın Sporcular Üzerine Etkisi” isimli bu çalışma sporcuların yaşadıkları sorunların aktarılması açısından literatüre derinlik kazandırması için önemlidir. Çalışmamız boyunca yalnızca erkek sporu olarak görülen sporlar değil, bunların dışında kalan branşlardaki sporlarda da sporculardan veriler toplanmıştır. Araştırmanın amacı kadın sporcuların ataerkil yapıda spora yönelmesi konusunda neler yaşadığının incelenmesidir.

2 Yöntem

Çalışma nitel araştırma olarak kurgulanmıştır. Veriler ise temaslı (mücadele) sporlar; sporcuların birbirlerine temas ederek, güç kullanarak yaptığı (futbol, güreş, boks, judo vb.) ve kondisyon sporları; sporcuların yine bir mücadelenin içerisinde olduğu ancak rakibi kendi kondisyon ve süratiyle temas etmeden geçmeye çalıştığı (bisiklet, atletizm, yüzme vb.) olmak üzere iki farklı branştan toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma olgu bilim yöntemiyle incelenmiş ve analiz edilmiştir.

Araştırmanın açıklanmasını beklediği sorular şu şekilde oluşmuştur

- 1- Sporcular spora başladığı dönemde destek sorunu yaşamışlar mıdır?
- 2- Sporcular başarılı oldukça ataerkilliğin baskısı azalmış mıdır?

2.1. Verilerin Toplanması

Bu araştırma için veriler sporcularla bireysel olarak yapılan görüşmelerle yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır.

2.1.1 Yarı yapılandırılmış görüşme formu

Yarı yapılandırılmış görüşmede hem görüşme için hazırlanan soruların oluşturulduğu sorulara yönelik çalışma yürütülürken, ihtiyaç duyulması halinde de daha derin bilgilere ulaşabilmek için anlık yeni bir soru oluşturulmasını da sağlar (Gürbüz & Şahin, 2018; 184).

Bu araştırma için görüşme formu için sorular yabancı ve yerli literatür taramasında ataerkil ve toplumsal cinsiyet çalışmaları incelendikten sonra oluşturulmuştur. Araştırma yürütücüleri ilk aşamada toplam 30 adet soru üretmişlerdir. Bu sorular arasında konuyla alakası olduğu düşünülen sorular seçilmiştir. Seçilen sorular uzman görüşleri neticesinde netleşmiş ve araştırma için veriler toplanmıştır. Veriler ses kayıt cihazları ile kaydedilmiş, ardından deşifre edilerek yazıya dökülmüştür.

2.2. Araştırma Grubu ve Örnekleme

Araştırma grubunu farklı branşlarda spor yapan 7 kadın sporcu oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin toplanması için kullanılan örnekleme yöntemi amaçlı örneklemedir. Bu örnekleme modeli yoğun bilginin var olduğu düşünülen konularda daha derin bilgiye erişebilmek için yapılan çalışmalarda

kullanılmaktadır (Patton,1987'den akt. Yıldırım & Şimşek, 2018: 118). Amaçlı örnekleme yöntemi birçok durumda olgu ve olayların keşfedilip açıklanmasında fayda sağlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2018: 118). Olasılığa dayalı olmayan örnekleme modellerinden birisi olan 'Amaçlı Örnekleme'de araştırmacının konusuna ait verileri karşılayacağı düşünülen özelliklere sahip deneklerin seçilmesi söz konusudur (Gürbüz & Şahin, 2018: 131).

Tablo 1: Örneklem Grubunun Özellikleri

KOD	SPOR BRANŞI	SPOR ÖZGEÇMİŞ YILI
K1	Voleybol	11
K2	Voleybol	15
K3	Bisiklet	12
K4	Güreş	9
K5	Güreş	8
K6	Boks	12
K7	Futbol	10

2.3. Verilerin Analizi

2.3.1. Olgu Bilim (Fenomenoloji)

Olgu bilim, bir diğer adıyla fenomen deseni, birkaç kişinin bir olgu ya da bir kavramla ilgili yaşadıkları tecrübelerinin ortak noktasını ortaya çıkartma arzusundadır (Creswell, 2013). Olgu bilimi deseni farkında olunan ancak daha derin ve detaylı anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanmaktadır. Olgular; olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi farklı biçim ve şekillerde karşımıza çıkabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018:69). Belli bir süreç yahut olayda katılımcıların yaşadıkları deneyimlerin “nasıl” olduğunu açıklanmasında araştırmacının fenomenolojik bir etkisi vardır (Sart, 2017:70).

3 Bulgular

Araştırmamıza katılan sporcuların bulguları üç ana hatta incelenmiştir. Bunlar: Aile Desteği-Engelleme, Spor Engeline Karşı Başarı ve Toplumsal Olumsuzluklar'dır.

Aile desteği-engelleme

Ataerkil toplumda spor yapan kadınların spora başladığı yıllarda aile desteği ve ailelerin engellemelerine yönelik bulguları şu şekildedir:

K1- Voleybol

“-Sporcu bir ailede büyüdüm en büyük örneğim ablamdı. Onu örnek alarak voleybola başladım. En çok desteği bana ailem sağladı”

K2- Voleybol

“-Ailem ve akrabalarım başta olmak üzere istemediler ve destek olmadılar, laf söz ettiler.”

K3-Bisiklet

“-Bu spora başlarken benim en büyük destekçim annemdi çok fazla maddi ve manevi her anlamda desteki bana hala da öyle.”

“-Annem çok fazla destek oldu babam spora yollamak istemezdi annem her zaman antrenmana kendi bırakırdı antrenman masraflarımı karşılardı o dönem durumumuz çok fazla iyi değildi onun dışında yarışa gideceğim dönemlerde annem çok fazla desteklerdi gitmem konusunda ısrarcıydı babam anneme nazaran daha az desteki bu konuda.”

“-Aslında bu bir çözüm değil ama aile çok önemli yaşanan sorun karşısında ailenin kişiye olan desteği kişiye olmayan desteği bu sorunlar karşısında daha güçlü durmasını ve daha da yoluna devam edebilmesini sağlıyor yani aile faktörü çok önemli spor yapan herkesin ailesi destek olmalı.”

K4-Güreş

“-En büyük destekçim annemdi. Bu sporu yapacağıma, güzel yerlere geleceğime inanıyordu, o inancı bana da sağladı. Ben de kendime inanarak bu spora devam ettim.”

K5-Güreş

“-En büyük destekçim babamdı.”

“-Bence bir kız çocuğunun spora başlarken ilk engeli ailesi. Çoğu yerde karşılaşılabilecek durumlar bunlar. Fakat vazgeçmemesi gerekiyor. Çünkü bir süre sonra aile de onun en büyük destekçisi oluyor. Kendimden örnek vererek, babam çok büyük bir destekçimdi, annem karşıydı spor yapmama. Ama şu anda her ikisi de çok büyük destekçim.”

“- Annem bu erkek sporu olduğu için ilk başlarda karşıydı. Sonradan zaten bu önyargıyı kırdı ve şu anda büyük destekçim.”

K6-Boks

“-En büyük destekçim babamdı. 60 kilometrelik yolu haftanın 5 günü antrenmanlara götürüp getirdi ve antrenmanlar esnasında hep yanımda kaldı ve beni izledi. Annem, abim bunlarda sürekli antrenman düzenlerimle ilgili, okul hayatımla birlikte ikisini yürütmem için ellerinden gelenleri fazlasıyla yaptılar.”

K7-Futbol

“-Olumlu yaklaşımadılar. İşte “futbol mu oynayacaksın? Git voleybol oyna ama futbol oynama. Futbol çok kadınsı durmuyor.” Giyinmişim işte, eşofman giyiyorum sürekli “eşofman giyme, biraz pantolon giy, etek giy.” Çok aşırı baskı altında kaldım tabi ki ama artık ona da alıştılar, zamanla düzeldi.”

Bu başlık altında incelendiğinde sporcular, ataerkil yapıyla ilk mücadelelerini ailelerinin destekleriyle yahut ailelerine rağmen vermişlerdir. Ailelerinin destekleriyle ataerkil yapıya karşı mücadele veren sporcular; K1, K3, K4, K5 ve K6 olarak görülmektedir. K2 ve K7 aile desteği görmemişlerdir. K3 ve K4 annesinden destek aldığını belirtirken, K5 ve K6 ise babaları tarafından desteklendiklerini söylemişlerdir.

Spor engeline karşı başarı

Bu başlık altında cevap veren katılımcılar ve verdikleri cevaplar ise şu şekilde:

K1-Voleybol

“-Yaşım ilerledikçe müsabakalara çıkmaya başladım insanlar daha çok desteklemeye başladı, daha çok heyecanlandırdı o atmosfer.”

“-Bugün voleybol ülkesi olarak anılıyor bu kadın milli takımımızın başarısı sayesinde birçok ön yargıyı kırdığımıza inanıyorum.”

K2-Voleybol

“-Başarı ve maaş geldikten sonra yani maaş bağlandıktan sonra bir nebze olsun söylemleri durdu.”

K3-Bisiklet

“-Annem çok fazla destek oldu. Babam spora yollamak istemezdi. Annem her zaman antrenmana kendi bırakırdı, antrenman masraflarımı karşılardı. O dönem durumumuz çok fazla iyi değildi. Onun dışında yarışa gideceğim dönemlerde annem çok fazla desteklerdi. Gitmem konusunda ısrarcıydı. Babam anneme nazaran daha az destekte bu konuda.”

“-Ben ilk yarışmaya girdikten sonra milli sporcu olup başarılarım artarak devam etmişti. Bunu gören ailem dahil, yani babam dahil çevremdeki insanlar da beni daha fazla desteklemeye başladı. Artık kötü ya da kötü demeyelim negatif söylemler yerine spora devam etmem adına pozitif söylemlerde bulundular.”

K4-Güreş

“-“Yapamazsın, edemezsin” diyen kişiler, daha da iyi olduğumda ‘yaparsın, edersin’ gibi söylemlere döndü.”

K5- Güreş

“- Önceden erkek sporu olarak görülüyordu ve “yapamazsın, sen kızsın!” gibi yorumlar alıyordum. Şu an ise herkes destek olmaya çalışıyor, teşekkür ediyor buraya kadar geldiğim için.”

K7-Futbol

“-Tabi şimdi ilk başladığım zaman ailem daha çok, işte “kadın futbol mu oynar?” sonra iş profesyonelliğe gelince artık “kızım sen bu işi yapabiliyorsun” gibi söylemleri oldu.”

Bu başlık altında bulgular, spora başlanılan yıllarda engel olunmasına karşılık başarı elde etmenin önemini vurgulamaktadır. K1, K2, K3, K4, K5 ve K7 spor yaptıkları dönemde oluşan kadın olmaları nedeniyle önlerine engeller çıktığını, toplum baskısına maruz kaldıklarını iletmişlerdir. Ancak bu toplumsal baskı sporcu başarı kaldıkça yerini desteğe bırakmıştır.

Toplumsal Olumsuzluk

Sporcuların yaşadıkları toplumsal sorunlarla ilgili bulgular şu şekildedir:

K1-Voleybol

“- Mesela destek verilmiyordu daha çok futbola yönelik bir destek vardı o yüzden baya bir zorluk çekmiştik”

“-Toplum baskısı ve güvenin kırılması işte “sen kızsın yapamazsın, bunu oynayamazsın” gibi söylemler oluyordu.”

K2-Voleybol

“- “Sen kız başına antrenmandan geç bir saatte çıkıp eve gelemezsin, kız dediğin evde oturur, kız dediğin dikkat çekmez o şekilde açık giyinmez’ gibi söylemlere maruz kaldım.”

K3-Bisiklet

“-Yaşadığım ilçenin küçük oluşundan dolayı “sen bu sporu yapamazsın, güçsüzsün” gibi söylemler vardı”

“-İlkokulda çok fazla cinsiyetçi spor ayrımı yapıldı. Dediğim gibi “güçsüzsün zaten.” O dönem çok zayıftım. “Güçsüzsün spor yapamazsın, daha fazla gücünü kaybedersin” gibi saçma sapan söylemler vardı.”

K4-Güreş

“-“Sen bir kızsın bu spor zor bir spor, erkek sporu yapamazsın, edemezsin” gibi söylemlerle karşılaştım.”

K5-Güreş

“-Güreşe ilk başladığım zaman “sen kızsın” işte “bu erkek sporu, senin ne işin var” gibi tabirlere maruz kaldım.”

K6-Boks

- “Sen kadınsın, dövüşemezsin, yapamazsın” gibi söylemler oldu çevreden

K7-Futbol

- “Futbolu erkekler oynar, kadınlar futbol oynamaz” mantığıyla ilerleyen bir toplumda yaşadığımız için bu şekilde baskılar vardı bizde. “Kadın futbol mu oynar, hiç estetik durmuyor kadında” işte “kim izleyecek sizi” gibi daha bir sürü sayabilirim yani.

Toplumsal sorunlar genel itibariyle incelendiğinde kadın sporcuların ataerkil yapıda maruz kaldıkları sorunlar; cinsiyet ayrımcılığı, toplumsal cinsiyet, sosyoekonomik destek sorunları, mahalle baskısı gibi sorunlar olduğu görülmektedir.

4 Sonuç ve Tartışma

Toplum tarafından kabul gören, buna şekil veren bir zihniyet olan ataerkil yapı spora da etki etmektedir. Kadın sporcuların ataerkil yapıda spora yönelmesi konusunda neler yaşadığının incelenmesi hususu bu araştırmayı yapmaya yöneltmiştir. Narin ve arkadaşları (2021) kadın ve erkek arasında bazı ayrımcılıkların olduğunu ve bu ayrımcılıkların kadın ve erkeklere ait renkler olmak üzere, sosyal alanlar

(kulüp, okul, aile), medya ve beden üzerinden gerçekleştirildiği konusunda bir sonuca ulaşmışlardır (Narin v.d. 2021).

Ataerkil toplumlarda sporcular ilk desteği ailesinden aramaktadırlar. Aile bireylerinin desteğine karşı araştırmaya katılan sporcuların verdiği cevaplar incelendiğinde, kadın sporcuların spora katılımını sağladığı ilk yaşlarda ailedeki baba figüründen destek görmesi gerekli olduğu sonucuna varılmıştır. Türk aile yapısı gibi ataerkilliğin olduğu toplumlar itibariyle, baba figürü geliri sağlayan birey olduğundan dolayı, sporcunun sportif amaçlı organizasyonlara katılım masraflarını da karşılaması gibi görevi söz konusudur. Bu noktada baba figürü anne figüründen daha etkili bir destek sağlayabilmektedir. Anne, özellikle ev işleri ile uğraştığı için gelir sağlayamayan kadın, maddi geliri olmadığından dolayı sporcu kadını destekleyememekte yahut yeterli desteği sağlayamamaktadır. Bu noktada babadan destek alan kadın sporcuların toplumsal baskıları daha rahat atlattığı ve maddi zorluklarla daha kolay başa çıkabildiği savunulabilir.

Araştırmamızın bulgularında “Aile desteği-engellemesi” başlığı altında verilen K3’ün “*Annem çok fazla destek oldu. Babam spora yollamak istemezdi. Annem her zaman antrenmana kendi bırakırdı, antrenman masraflarını karşılardı. O dönem durumumuz çok fazla iyi değildi.*” söylemleri bu çıkarımı destekler niteliktedir. Bu konuyla alakalı, ailelerin toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına sahip olması ve ailenin spora yönelik yetersiz/olumsuz bakış açısının, kız çocuklarının spora aktif katılımını olumsuz yönde etkilemesi sorununa değinilmektedir. Çözüm olarak fiziksel aktivite, oyun, rekreatif faaliyetler, egzersiz ve toplumsal cinsiyet konusunda veliler bilinçlendirilerek, kız çocuklarının spora katılımında olumlu rol oynamaları sağlanmalı sonucuna varılmaktadır (II. Kadın ve Spor Çalıştayı Raporu, 2018). Bu çalışmada belirlenen görüşler literatürdeki benzer çalışmaları destekler niteliktedir.

“Spor engeline karşı başarı” teması altında sporcular başlarda toplumsal baskı söylemlerine maruz kalmıştır. Bu toplumsal baskı söylemleri incelendiğinde sporcuların cinsiyetleri nedeniyle yaptıkları branşlara yakıştırılamamaları yahut spor yapmalarının bir kadına yakışamayacağı yönünde olduğu şeklinde gelişmiştir. Sporcular başarı elde ettikçe bu söylemler ortadan tamamen kaybolmuş, hatta birçok durumda da olumsuz baskılar yerini desteğe bırakmıştır. Bunun nedeni olarak toplumların sporla gelen statüden faydalanma isteği olduğu sayılabilir. İlgili literatür incelendiğinde, bu görüşleri destekleyen bazı yazarlar vardır. Örneğin, Koca (2005) sporda kadın başarısının sıra dışı bir durum olarak tanımlandığını ve bu şekilde sporda kadını ikincil duruma sokan yargıları pekiştirdiğini ortaya koymuştur. Türkiye’de kadın sporcu ya da kadın sporu olarak Süreyya Ayhan’ın, voleybol kadın milli takımının ve halterci kadınların gelmesinin nedeni daha önce de belirtildiği gibi Türkiye’de sporun yarışma sporu ve elde edilen başarı odaklı olmasıdır (Koca, 2005).

Araştırmamızın bulgularından bir diğeri ise “Toplumsal sorunlar” başlığı altında verilmiştir. Bu başlığın altında cevap veren bireyler incelendiğinde, K2 branşa özgü kıyafetleri nedeniyle yargılandığını belirtmiştir. K2’nin branşı itibariyle giydiği kıyafeti nedeniyle yargılanmasının nedeni olarak ataerkil Türk toplumunda branş kültürünün olmadığı söylenebilir. Bu başlık altında cevap veren sporcular, toplumsal cinsiyet, branşların cinsiyetleşmesi, toplumsal baskı, sosyoekonomik zorluklarla mücadele etmek zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Araştırmamıza katılan sporculardan K3, “*...ataerkil sistemin dayattığı cinsiyet ayırımından dolayı ya da kadına yönelik baskıdan dolayı hiçbir zaman yapamadığım spor branşı olmadı, yapmak istediğim her şeyi yapmak istediğim şekilde yaptım. Yani bunun karşısında birkaç sorun yaşasam da yine de yaptım*” şeklinde açıklama yapmıştır.

Bizler araştırmamız itibariyle ataerkilliğe karşı spor yapan bireylerin zorluklarını aktardık. Ancak ülkemizde, ataerkil yapı nedeniyle hala spora katılımı engellenen bireylerin de var olduğu bir sır

değildir. Geleceğin başarılı birer sporcusu olma hayalleri aileleri, çevresi veya kültürü tarafından engellenen kadın sporcuların var olduğunu bilmek gerekir. Bu noktada araştırmanın önerisi, araştırmacıların spora katılımı engellenen bireylerle yeni çalışmalar yapması yönündedir. Spora katılımı engellenen bireylerin yaşadıkları zorluklar güçlü politika ve kültürle minimum seviyeye indirilebilir, fakat tamamen ortadan kalkması bir ütopyayı aşmaz. Ayrıca ataerkil toplumlarda spor branşlarının da cinsiyetleştigi görülmektedir. Boks, güreş, bisiklet gibi branşların cinsiyetleştigi bizim araştırmamızın bir sonucu olarak görülmüştür. Fakat “neden” sorusunun cevabı bu araştırmanın amacı olmadığı için araştırmacılar bunun nedenlerini realist bir bakış açısıyla, geniş katılımın olduğu ve gözlemlerin yapıldığı bir araştırma ile sunabilir. Tüm bu sebeplerden dolayı araştırmamızın bir diğer önerisi ise ataerkil toplumlarda branşların neden bir cinsiyete atıfta bulunulduğunun incelenmesi üzerinedir. Ayrıca son olarak, bu araştırmada bulunan “kadın sporcular başarılı oldukça ataerkil yapıdan daha az etkilenmektedir” sonucuna yönelik bir öneri de, kadınların başarısını gösterecek organizasyonun arttırılması yönünde bir öneri sunulabilir.

Yazar Katkıları

Sorumlu Yazar-Mustafa NARİN: Kurgulama, Denetim/Kontrol, Analiz ve/ve Yorumlama/Yöntem, Yazma, Eleştirel İnceleme

2. Yazar: Mustafa Seyfettin KESKİN: Tasarım, Denetim/Kontrol, Veri Toplama ve/ İşleme, Literatür Taraması, Yazma, Eleştirel İnceleme

3. Yazar: Ece KABAMAKLI: Tasarım, Denetim/Kontrol, Veri Toplama ve/ İşleme, Literatür Taraması, Yazma, Eleştirel İnceleme

4. Yazar: Sinan YILDIZ: Tasarım, Denetim/Kontrol, Veri Toplama ve/ İşleme, Literatür Taraması, Yazma, Eleştirel İnceleme

5. Yazar: Hakan KOLAYIŞ: Analiz ve/ve Yorumlama/Yöntem, Eleştirel İnceleme

Kaynaklar

- Altay, S. (2019). Ataerkillik ve Kadının İkinciliği; Kurumsal Bir Analiz. *E-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi*, 417-427. 10.26791/sarkiat.541704
- Arıkan, G. (1997). Ataerkillik kavramıyla ilgili sosyolojik tartışmalar . *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* , 14 (1-2) , 0-0 Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/huefid/issue/41182/508462>
- Creswell, J. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma DESENİ*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gürbüz S. & Şahin F. (2018) *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara; Seçkin Yayınları
- Karahüseyinoğlu, M. F. & Gündoğdu, C. (2008). Geleneksel Spora Yönelme İsteğinde Cinsiyet Faktörü. *Sport Sciences*, 3 (4), 159-167 Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsaspor/issue/20147/213866>
- Kavasoglu, İ. & Yaşar, M. (2017). Toplumsal Cinsiyet Normlarının Dışındaki Sporcular. *Spor Bilimleri Dergisi* , 27 (3) , 118-132 DOI: 10.17644/sbd.296213
- Kıran, E. & Avcı, M. G. (2018). SPORLA AŞILAN TOPLUMSAL SINIRLAR: DANGAL FİLMİ ve TOPLUMSAL CİNSİYET. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)* , 3 (2) , 985-994 . DOI: 10.21733/ibad.486908
- Koca , C., & Bulgu, N. (2005). Spor ve Toplumsal Cinsiyet: Genel Bir Bakış. Revied from: https://yunus.hacettepe.edu.tr/~canankoca/SBT688/Ders01/Koca_Bulgu_2005.pdf
- Koca, C. (2006). Beden Eğitimi ve Spor Alanında Toplumsal Cinsiyet İlişkileri. *Hacettepe Spor Bilimler Dergisi*, 81-99. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbd/issue/16401/171459>
- Koca, C., & Demirhan, G. (2005). Beden Eğitimi ve Spor Alanında Toplumsal Cinsiyetin yeniden Üretimi. *Hacettepe Spor Bilimler Dergisi*, 200-228. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbd/issue/16407/171482>
- Koca, C. & Öztürk P. & Kara, F. & M. Ekinci & M. A. & Kavasoglu, İ. & Canbaz, B. (2018). *II. Kadın ve Spor Çalıştayı Raporu*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Kadınlar için Spor ve Fiziksel Aktivite Derneği.
- Korkmaz, A., & Başer, M. (2019). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Bağlamında Ataerkillik ve İktidar İlişkileri. *STED/Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 71-76. DOI: 10.17942/sted.507660
- Kovanlıkaya, Ç. (2014). Osmanlı'nın Son Döneminden Günümüze Kadın Yurttaşın İnşasında Ataerkil Zihniyetin Şiddeti. İ. Şirin, & G. Çeğin içinde, *Türkiyede Siyasal Şiddetin Boyutları* (s. 435-475). İletişim Yayınları.

- Karaca, U. (2019). Televizyonlarda Yayınlanan Futbol Programlarında Kullanılan Hegemonik Erkeklik Söylemlerinin İncelenmesi (Master's thesis, *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*).
- Narin, M. & Demircioğlu, S. & Kolayış, H. (2021). Analysis Serie of Queen's Gambit in the Framework of Gender in Sports. *Research in Sports Science.*, 11(2), 26-29. DOI: 10.5152/rss.2021.21008
- Sart G. (2017). Fenomenoloji ve Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz, F.N.Seggie ve Y. Bayyurt içinde, *Nitel Araştırma Yöntem, Teknik ve Yaklaşımları* (s. 70-82). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yavuz, Ş. (2015). Ataerkil Egemen Erkeklik Değerlerinin Üretiminde Kadınların Rolü: bir “erkek şehri” Trabzon Örneği. *Fe Dergi: Feminist Eleştiri*, 7 (1), 117-130. https://doi.org/10.1501/Fe0001_0000000136
- Yıldırım A., Şimşek H. (2018), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Eskişehir; Seçkin Yayınevi.

© 2020 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Research Article

Journal of Exercise and Sport Sciences Research (JOINESR) 2(1), 27-36, 2022

Received: 11-May-2022 Accepted: 18-Jun-2022

SAKARYA UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

Reviewing of Postgraduate Theses Related to Sports Federations in Turkey

Yakup KAYMAKÇI*¹ , Nuran KANDAZ GELEN²

¹Spor Bilimleri Fakültesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, ykaymakci@subu.edu.tr

²Spor Bilimleri Fakültesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, nkgelen@subu.edu.tr

ABSTRACT

This research is designed to examine the postgraduate studies on sports federations published in the National Thesis Center of the Council of Higher Education. In the research, a qualitative study was carried out to describe, interpret and develop suggestions in depth of the postgraduate theses prepared between the years 2011-2021 on sports federations. The themes used in the content table in the findings obtained as a result of the examination of 50 postgraduate theses that can be accessed; The number of theses, subject areas, distribution by years, data collection method, data collection tool, sample group and the theme studied were determined according to the education level for which they were prepared. The research was conducted using document analysis, which is one of the qualitative research methods. The "Article Classification Form" developed by Sözbilir, Kutu and Yaşar (2012) was used to analyze the theses published in the National Thesis Center of the Council of Higher Education. The results of the research, 37 master's and 13 doctoral theses, 50 scientific studies in total, mostly belong to the master's level (74%) and the field of sports sciences (80%), as a method, more than half of the studies (52%) were quantitative. It is seen that only the scale/survey data collection methods are preferred in the vast majority (46%). It can be suggested that the number of studies that examine sports federations in detail and conducted at the doctoral level (26%) should increase, and that mixed methods (8%) should be more preferred and contribute to the field literature.

Keywords: Sports federations, postgraduate theses, qualitative research

Türkiye’de Spor Federasyonları ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

ÖZ

Bu çalışma; spor federasyonlarını konu alan, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nde yayınlanan lisansüstü çalışmaların incelenmesi amacıyla tasarlanmıştır. Araştırmada, 2011-2021 yılları arasında spor federasyonları ile ilgili hazırlanan lisansüstü tezlerin derinlemesine betimlenmesi, yorumlanması ve öneriler geliştirilmesi için nitel bir çalışma yapılmıştır. Ulaşılabilen 50 lisansüstü tezin incelenmesi neticesinde elde edilen bulgularda içerik tablosunda kullanılan temalar; hazırlandığı eğitim seviyesine göre tez sayıları, konu alanları, yıllara göre dağılım, veri toplama yöntemi, veri toplama aracı, örneklem grubu ve çalışılan tema olarak belirlenmiştir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi kullanılarak yapılmıştır. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nde yayınlanan tezlerin analizi amacıyla Sözbilir, Kutu

* Sorumlu yazar / Corresponding Author: ykaymakci@subu.edu.tr

ve Yaşar (2012) tarafından geliştirilen “Makale Sınıflama Formu” kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçları, 2011-2021 yılları arasında yapılan 37 yüksek lisans, 13 doktora tezi, toplamda 50 bilimsel çalışmanın çoğunlukla (%74) yüksek lisans seviyesine ve spor bilimleri alanına (%80) ait olduğu, yöntem olarak çalışmaların yarısından fazlasında (%52) nicel yöntemlerin ve büyük çoğunluğunda (%46) yalnızca ölçek/anket veri toplama yöntemlerinin tercih edildiği görülmektedir. Spor federasyonlarını tüm yönleriyle ayrıntılı inceleyen ve doktora seviyesinde yapılan çalışmaların (%26) sayısının artması, karma yöntemlerin (%8) daha çok tercih edilerek alan literatürüne katkı sağlayacak biçimde olması gerektiği önerilebilir.

Anahtar kelimeler: Spor federasyonları, lisansüstü tezler, nitel araştırma

1 Giriş

Spor faaliyetleri, sağlıklı nesiller yetiştirme, toplumun refah düzeyini artırma ve sporun ekonomik getirilerinden faydalanma amaçlarına hizmet etmesi nedeniyle her ülke için büyük bir önem taşımaktadır (Turkay ve Aydın, 2017). Bir toplumda spor faaliyetlerinin çoğaltılması, spora aktif ve pasif katılımın artırılması ve sporun topluma yayılması hedefleri, o ülkede sporun ne kadar başarılı örgütlendiğine ve yönetildiğine bağlıdır. Türkiye’de de sporun ilk örgütlenmeye başladığı yıllardan bu yana, bu evrensel hedeflere ulaşmak için çalışmalar yapılmaktadır (Öztürk, 1998).

Türkiye Cumhuriyeti, Anayasası’nın (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982) 59. Maddesinde yer alan “Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyu korur.” ifadesini hayata geçirmek için, spor yönetim organlarına da belirli görev ve sorumluluklar yüklemektedir. Bu görev ve sorumlulukların önemli bir bölümü de spor federasyonları üzerine tanımlanmıştır (Erdoğan, 2021).

Federasyonlar, aynı amacı taşıyan en az 5 derneğin bir araya gelmesiyle kurulan ve kurumları temsil eden tüzel kişiliklerdir (Fişek, 1998). Spor federasyonlarının en temel iki görevi; bağlı olduğu uluslararası federasyonun kurallarını ülke içinde uygulamak ve ulusal üst kurumuna bağlı olarak ülke içinde spor branşını örgütleyip yaymaktır (Fişek, 1985). Ulusal spor federasyonları, bağlı oldukları uluslararası federasyonun statü ve kurallarını taviz vermeden uygulamak zorundadır; bu açıdan bakıldığında bir anlamda uluslararası federasyonun alt sistemleri gibidir (Fişek, 2003, İmamoğlu ve Çimen, 1999).

Bu kapsamda spor federasyonları; sporun ülke geneline yayılıp gelişimini sağlamakla görevli, ilgili branşa ait faaliyetleri yürüten, yarışmaların düzenlenmesinden sorumlu, yabancı ülkelerdeki sportif gelişmeleri takip edip bu bilgilerle ülke içindeki sporun gelişimine katkıda bulunan, olası anlaşmazlıkları çözen, ülke çapında bu amaçları gerçekleştirmek için teşkilatlanmış bir yapıdır (Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Spor Federasyonlarının Teşkilatı Çalışma, Görev, Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliği, 1993). Geleceği parlak, başarılı sporcuları takip etmek ve her kademedeki sporcular için eğitim ve hazırlık kampları açmak da federasyonların görevleri arasındadır (Yetim, 2019). Ülkemizde 39’u olimpiik, 27’si diğer branşlara ait olmak üzere görev yapan ve sayıları 66’yı bulan ulusal spor federasyonları, spor yönetiminin en önemli örgütlerindedir (TMOK, 2022).

Spor federasyonları uluslararası örgütlenmelerde temsil rolü bulunan, önemli görev ve sorumluluklarla ulusal düzeyde ilgili spor branşının en üst düzeydeki temsilcileri ve yönetim organlarıdır (İmamoğlu, 2011). Bu özellikleri dikkate alındığında, spor federasyonlarının çeşitli alanlarda araştırma konularına dahil edilmeleri beklendik bir durumdur.

Bu çalışmanın amacı; spor federasyonları ile ilgili yayınlanmış lisansüstü tezlerin incelenerek alana katkılarının ortaya çıkarılmasıdır. Bu bağlamda ilgili alan yazınında spor federasyonlarıyla ilgili yapılmış çalışmaların incelenmesi ve mevcut durumun ortaya koyulması yoluyla spor federasyonlarının sorunlarına yönelik yapılacak çalışmalara ışık tutulması amaçlanmaktadır. Bu akademik çalışmaların incelenmesiyle birlikte, konuyla ilgili yapılmış olan araştırmaların genel bir çerçevesini ortaya çıkarmak faydalı olacaktır.

Bu çalışma, spor federasyonları konusunda araştırma yapmak isteyen akademisyen ve araştırmacılara yol gösterebilecek, ileride yapılacak çalışmalar için farklı fikirlerin oluşmasına katkı sağlayabilecektir. Bu alanda yer alan çalışmaların konu alanları, hangi yıllarda yapıldığı, hangi yöntemlerin kullanıldığı ve hangi boyutlarıyla ele alındığı gibi konular hakkında bilgi vererek ileride yapılacak olan çalışmalara yön verilebilecektir. Böylece araştırmacılara yapılması düşünülen çalışmalarla ilgili de zaman kazandırılmış olacaktır. Bu açıdan çalışmanın sonuçları, bundan sonra yapılacak lisansüstü araştırmalara yön vermek adına önemli görülmektedir.

2 Yöntem

Bu çalışma; spor federasyonlarını konu alan, YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yayınlanan lisansüstü çalışmaların incelenmesi amacıyla tasarlanmıştır. Araştırmada, 2011-2021 yılları arasında spor federasyonları ile ilgili hazırlanan lisansüstü tezlerin derinlemesine betimlenmesi, yorumlanması ve öneriler geliştirilmesi için nitel bir çalışma yapılmıştır.

2.1 Araştırma Deseni

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi kullanılarak yapılmıştır. Nitel araştırmalarda doküman kaynakları önemli bir veri kaynağıdır. Araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmalarda doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışma özelinde veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi tek başına kullanılmıştır.

2.2 Araştırma Evreni ve Örneklemi

Araştırma evrenini 2011-2021 yılları arasında spor federasyonları ile ilgili hazırlanmış tezler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi amaçlı örnekleme stratejilerinden biri olan ölçüt örnekleme ile belirlenmiştir. Bu araştırmada ölçüt; tezlerin 2011-2021 yılları arasında yapılmış olması ve Yükseköğretim Kurulu Tez Dokümantasyon Merkezi'nde kayıtlı olmalarıdır.

Araştırmaya, 2011-2021 yılları arası spor federasyonları ile ilgili yapılan ve ulaşılabilen tüm tezler dahil edilmiştir. Doktora ve yüksek lisans tezlerini belirlemek için YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanı kullanılarak detaylı bir tarama yapılmıştır. Ulaşılan 37 yüksek lisans ve 13 doktora tezi, toplamda 50 çalışma bu araştırmada incelenmiştir.

2.3 Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamındaki çalışmalara ulaşmak adına YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında "Spor Federasyonları" anahtar sözcükleri kullanılmıştır. Çalışmalar bilgisayar ortamına kodlanarak pdf formatında kaydedilmiştir. YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yayınlanan tezlerin analizi amacıyla Sözbilir, Kutu ve Yaşar (2012) tarafından geliştirilen "Makale Sınıflama Formu" kullanılmıştır. Form; çalışmalar

hakkında künye, konu, araştırma deseni, veri toplama araçları, örneklem ve veri analiz yöntemleri başlıklarından oluşmaktadır.

2.4 Verilerin Analizi

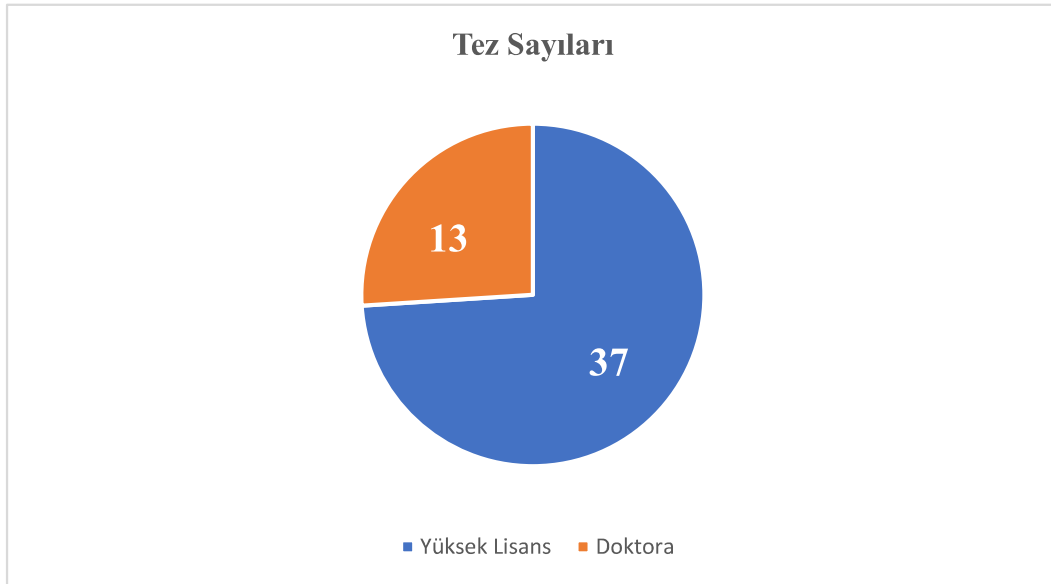
Verilerin analizinde, nitel veri analizi tekniklerinden biri olan içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbiri ile benzerlik gösteren verileri belirli kod ve oluşturulan temalar çevresinde bir araya getirerek, okuyucunun anlayabileceği şekilde düzenleyip yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Bu araştırmaya dahil edilen çalışmaları incelemek amacıyla elde edilen bulgularda kullanılan temalar; hazırlandığı eğitim seviyesine göre tez sayıları, konu alanları, yıllara göre dağılım, veri toplama yöntemi, veri toplama aracı, örneklem grubu ve çalışılan tema olarak belirlenmiştir. Spor federasyonlarıyla ilgili yapılan bu çalışma, 2011-2021 yılları arasında, toplamda 11 yıllık bir süreyi kapsayan ve YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yayınlanan, ulaşılabilir tüm lisansüstü tezler ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmada makale sınıflama formu kullanılarak tezlerin çözümlenmesi sağlanmış, bulguların raporlaştırılmasında Microsoft Excel programından faydalanılarak betimsel istatistik olarak frekans ve yüzde dağılımları oluşturulmuştur.

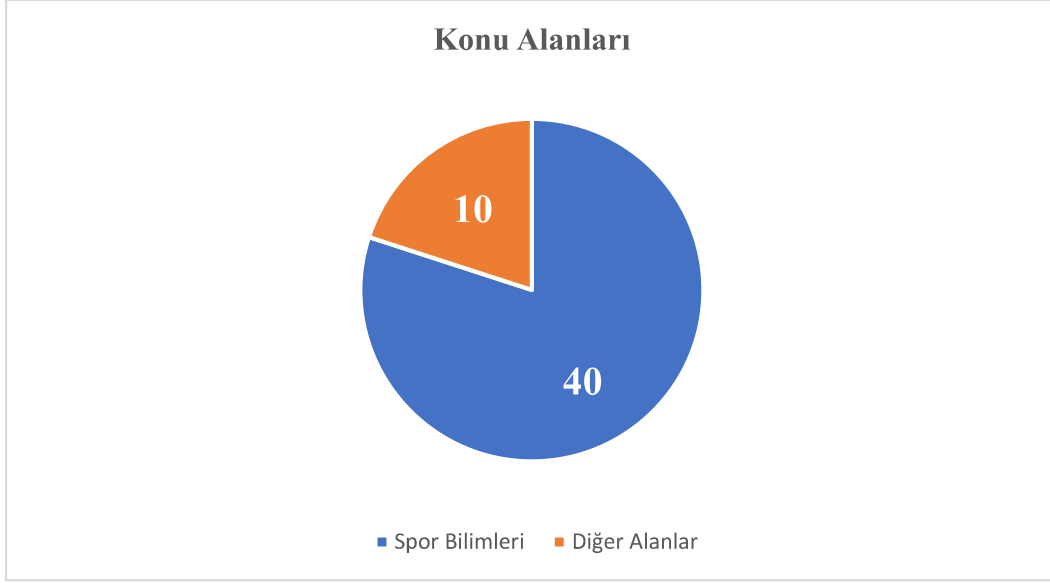
3 Bulgular

Bu bölümde Türkiye'de spor federasyonları ile ilgili 2011-2021 yılları arasında yapılmış tezlere ilişkin bulgular yer almaktadır.

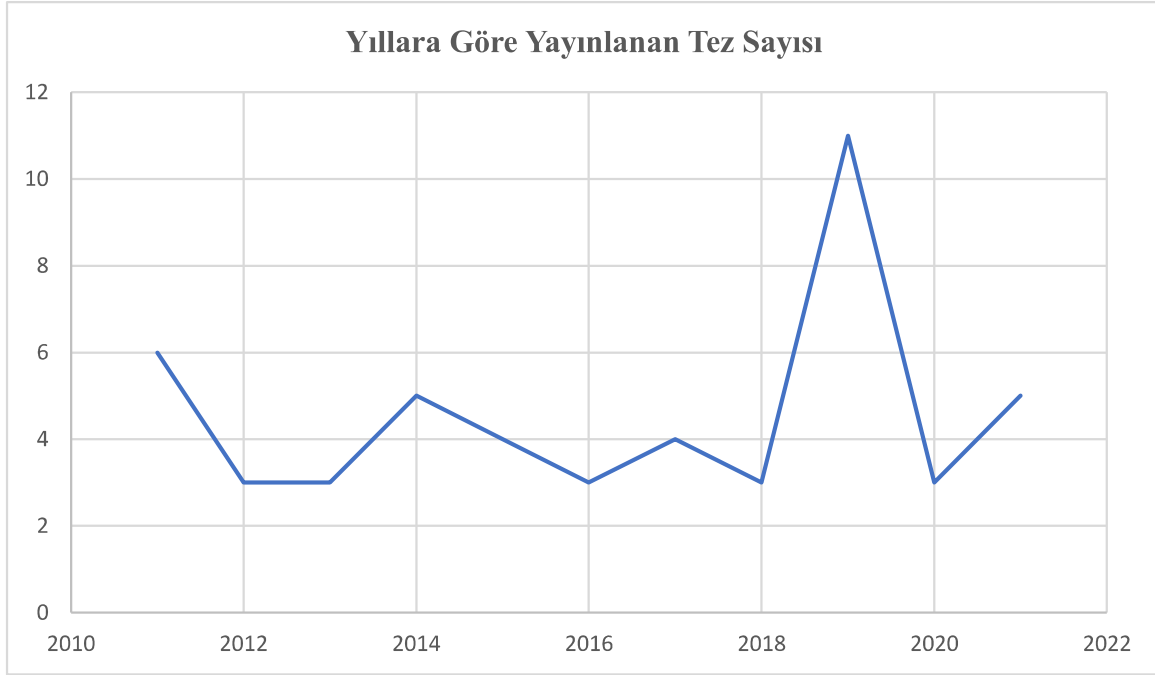
Grafik 1. Spor federasyonlarıyla ilgili YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yayınlanan tez sayıları

Toplam 50 lisansüstü tez, 13 doktora (%26) ve 37 yüksek lisans (%74) tezinden oluşmaktadır. Çalışmaların büyük çoğunluğunun yüksek lisans eğitim seviyesine ait olduğu görülmektedir.

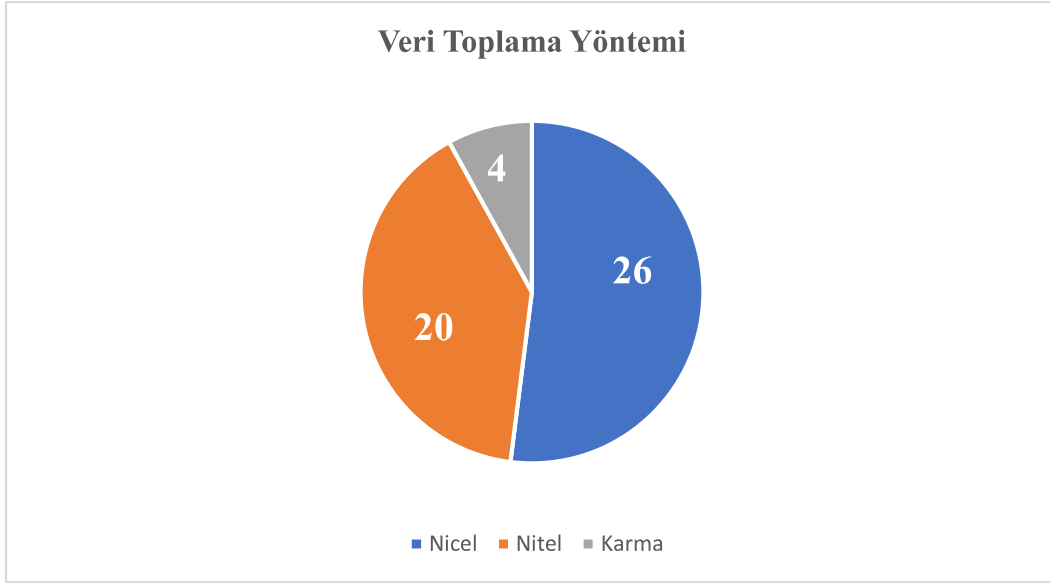
Grafik 2. Tezlerin yayımlandığı konu alanları

Yayımlanan toplam 50 lisansüstü tezin 40'ı (%80) spor bilimleri çalışma alanlarından, 10'u (%20) ise diğer alanlara aittir. Diğer alanlar içerisinde işletme (3), hukuk (3), kamu yönetimi (2) ve sağlık bilimleri (2) alanında yayınlanmış lisansüstü tez bulunmaktadır.

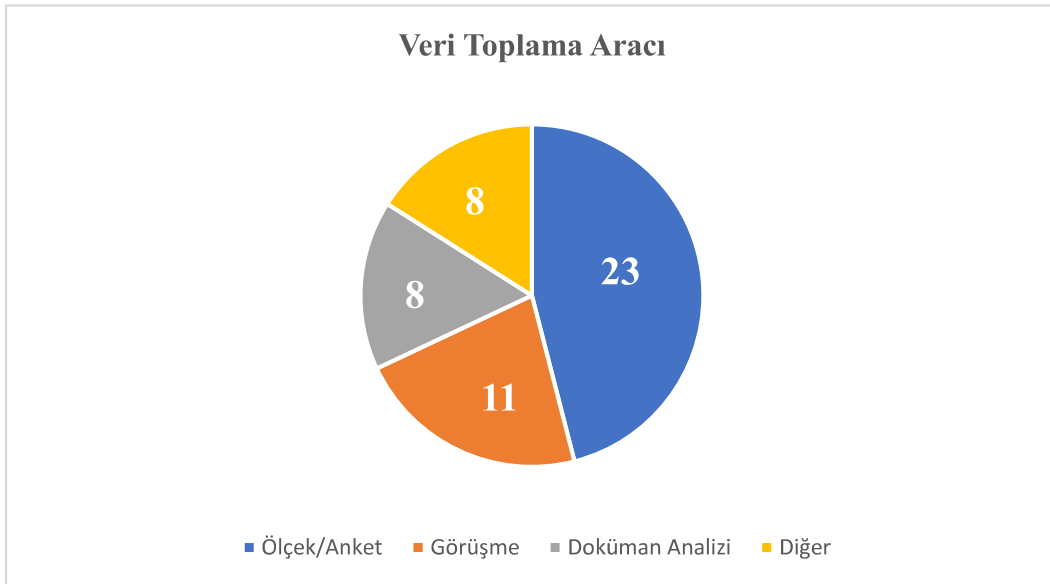
Grafik 3. Tezlerin yıllara göre dağılımı

Grafik incelendiğinde, spor federasyonlarıyla ilgili yapılan tez çalışmalarının yıllara göre düzensiz bir dağılım gösterdiği görülmektedir. 2011 yılında 6, 2012 ve 2013 yıllarında 3, 2014 yılında 5, 2015 yılında 4, 2016 yılında 3, 2017 yılında 4, 2018 yılında 3 ve 2019 yılında çok büyük bir artışla 11 tez yayınlanmış, 2020 yılında bu rakam tekrar 3'e düşmüştür; 2021 yılında ise 5 tez yayınlanmıştır.

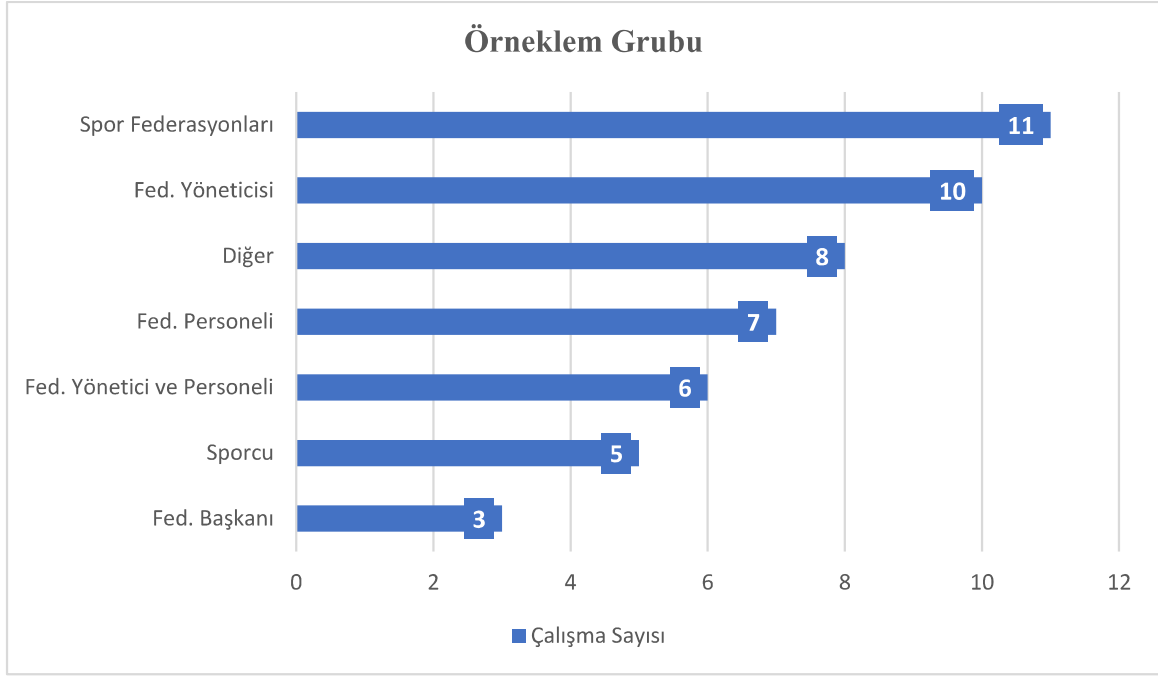
Grafik 4. Tezlerde kullanılan veri toplama yöntemleri

Lisansüstü tezlerin 26'sında (%52) nicel, 20'sinde (%40) nitel ve 4 tanesinde (%8) karma veri toplama yöntemlerinden faydalanılmıştır. Araştırmaların yarısından fazlasının nicel veri toplama yöntemi ile yapılmış olması ve karma yöntemin sadece 4 çalışmada kullanılmış olması dikkat çekicidir.

Grafik 5. Tezlerde kullanılan veri toplama araçları

Veri toplama araçları incelendiğinde, tezlerin neredeyse yarısında (%46) yalnızca ölçek/anket aracı kullanıldığı görülmektedir. Bu yöntemi sırasıyla görüşme tekniği izlerken, doküman analizi ve diğer araçlar eşit sayıda kullanılmıştır. Diğer veri toplama araçlarına; görüşme ve anket (3), görüşme ve doküman inceleme (2), ölçek ve ölçüm (2) ve görüşme ve modül (1) uygulamalarının birlikte kullanıldığı veri toplama araçları dahil edilmiştir.

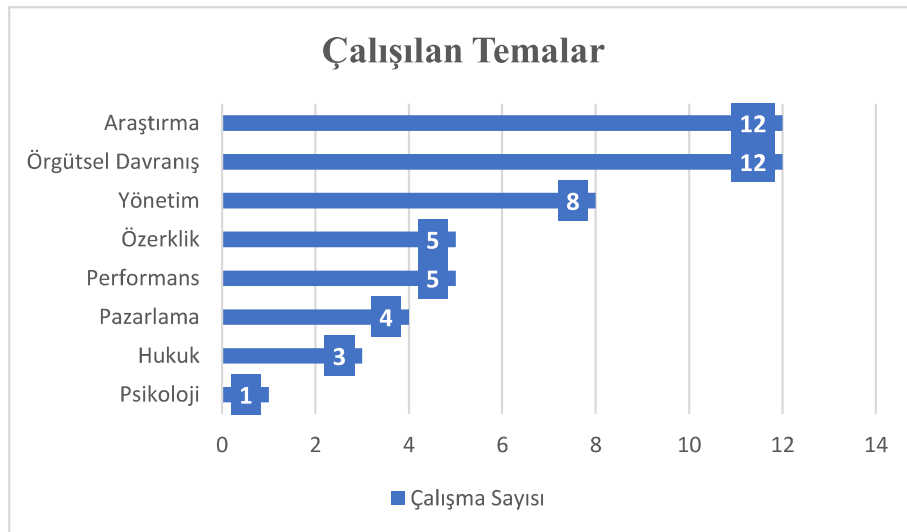

Grafik 6. Tezlerde kullanılan örneklem grupları

Tezlerde en sık kullanılan örneklem grubu 11 çalışma ile spor federasyonlarından oluşmaktadır. Bu örneklem grubunu federasyon yöneticileri, diğer örneklem grupları, federasyon personeli ve federasyon yönetici ve personelinin birlikte dahil edildiği çalışmalar takip etmektedir. Sporcu ve federasyon başkanları ise en az kullanılan örneklem gruplarıdır. Diğer başlığına dahil edilen örneklem gruplarını akademisyenler, izci liderleri, eğitmen ve sporcular, hakemler, idareci ve antrenörler, kursiyerler, izci ve izci liderleri ve son olarak taraftar ve personel oluşturmaktadır.

3.1 Lisansüstü tezlerin temalarına ilişkin bulgular

İncelenen tezlere ait toplam 8 tema ortaya çıkmıştır. Bu temalar şu şekilde sıralanmıştır: Araştırma çalışmaları (inceleme, görüş ve beklentiler), örgütsel davranış, yönetim, özerklik, performans, pazarlama, hukuk ve psikoloji. Bu temalara dahil edilen tez sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir:

Grafik 7. Temalara dahil edilen çalışma sayıları

Tezlerde en sık çalışılan (%24) iki temanın, araştırma çalışmaları (inceleme, görüş ve beklentiler) ve örgütsel davranış olduğu görülmektedir. Bu iki temanın toplam çalışmaların neredeyse yarısını (%48) oluşturması dikkat çekicidir.

4 Sonuç ve Tartışma

Bu çalışma; spor federasyonlarını konu alan lisansüstü tez çalışmalarının incelenmesi amacıyla tasarlanmıştır. Araştırmada, 2011-2021 yılları arasında spor federasyonları konu başlığında yapılan, YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde ulaşılabilen tüm yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiştir.

Yapılan araştırma sonucunda; spor federasyonları ile ilgili hazırlanan tezlerin büyük çoğunluğunun (37, %74) yüksek lisans tezi olduğu, bu eğitim seviyesinde hazırlanan çalışmaların doktora tezlerine (13, %26) oranla epey yüksek olduğu görülmektedir.

Tezlerin büyük oranda (%58) 2015 ve sonrasında yayınlandığı, tezlerin yine büyük oranda (40, %80) spor bilimleri alanında hazırlandığı fakat işletme, hukuk, kamu yönetimi ve sağlık bilimleri alanlarından da (10, %20) spor federasyonları ile ilgili tezler çalışıldığı görülmektedir.

11 yıllık bir süre zarfında çalışılan tezlerin yıllara göre dağılımına bakıldığında, her yıl en az 3 tez çalışmasının yayınlandığı görülmektedir. 2019 yılında bu rakamın, en yüksek değer olan 11 çalışmaya ulaştığı görülmüştür. 2020 yılında yayınlanan çalışma sayısı, 5 farklı yıl boyunca tekrarlanan 3 çalışmaya düşmüş, 2021 yılında ise tekrar 5'e yükselmiştir. 2019 (11), 2011 (6), 2014 ve 2021 (5) yılları, en çok tez yayınlanan yıllar olmuştur.

İncelenen 50 lisansüstü tezin 26'sında (%52) nicel, 20'sinde (%40) nitel ve 4 (%8) araştırmada ise karma veri toplama yöntemi kullanılmıştır. Tezlerin yarısından fazlasında nicel veri toplama yöntemi kullanılması ve karma yöntemin sadece 4 kez tercih edilmiş olması dikkat çekicidir.

Veri toplama araçları incelendiğinde, 23 tezde ölçek/anket aracı, 11 tezde görüşme yöntemi, 8 tezde doküman analizi yapıldığı ve 8 tezde ise diğer veri toplama araçları kullanıldığı görülmektedir. Diğer veri toplama araçları, karma veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı çalışmalara ait olan ve birlikte kullanılan; görüşme ve anket (3), görüşme ve doküman inceleme (2), ölçek ve ölçüm (2) ve görüşme ve modül uygulaması (1) veri toplama araçlarıdır.

Tezlerin örneklem grubu incelendiğinde, en sık kullanılan örneklem grubunun 11 çalışma ile spor federasyonları olduğu görülmektedir. Federasyonları 10 çalışma ile federasyon yöneticilerinin dahil edildiği örneklem grubu, 7 çalışma ile federasyon personeli, 6 çalışma ile federasyon yöneticisi ve personelinin birlikte dahil edildiği, 5 çalışma ile sporcular ve 3 çalışma ile federasyon başkanları örneklem grubu takip etmektedir. Kalan 8 çalışmada ise akademisyenler, izci liderleri, eğitmen ve sporcular, hakemler, idareci ve antrenörler, kursiyerler, izci ve izci liderleri ve son olarak taraftar ve personelin birlikte dahil edildiği çalışmalar örneklem grubu olarak tercih edilmiştir.

En sık tercih edilen örneklem grubunun, federasyon personeli ile birlikte dahil edildiği çalışmalarla, toplamda 16 çalışma için seçilen spor federasyonu yöneticilerinden oluşması dikkat çekicidir. Yöneticileri toplam 13 çalışmaya dahil olan federasyon personeli takip etmektedir. Üçüncü en sık tercih edilen örneklem grubu ise 11 çalışmaya örneklem olarak seçilen spor federasyonlarıdır.

İncelenen tezlere ait, çalışılan toplam 8 tema ortaya çıkmıştır. Bu temalar; araştırma çalışmaları (inceleme, görüş ve beklentiler), örgütsel davranış, yönetim, özerklik, performans, pazarlama, hukuk ve psikoloji şeklinde sıralanmıştır. Toplam çalışmaların neredeyse yarısı (%48), araştırma çalışmaları ve

örgütsel davranış temalarından oluşmaktadır. Psikoloji, hukuk ve pazarlama temalarının diğer boyutlara göre çok daha az çalışıldığı (%16) görülmektedir.

Sonuç olarak 2011-2021 yılları arasında yapılan 37 yüksek lisans, 13 doktora tezi, toplamda 50 bilimsel çalışmanın çoğunlukla (%74) yüksek lisans seviyesine ve spor bilimleri alanına (%80) ait olduğu, yöntem olarak çalışmaların yarısından fazlasında (%52) nicel yöntemlerin ve büyük çoğunluğunda (%46) yalnızca ölçek/anket veri toplama yöntemlerinin tercih edildiği görülmektedir. Spor federasyonlarını tüm yönleriyle ayrıntılı inceleyen ve doktora seviyesinde yapılan çalışmaların (%26) sayısının artması, karma yöntemlerin (%8) daha çok tercih edilerek alan literatürüne katkı sağlayacak biçimde olması gerektiği önerilebilir. Karma araştırma yöntemi; nitel ve nicel araştırma yaklaşımlarının bir arada kullanılmasıyla, her iki yaklaşımın tek başına kullanılmasına kıyasla araştırma probleminin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır (Creswell, 2006). Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda spor federasyonlarıyla ilgili yayınlanan makalelerin de analize dahil edilmesiyle kapsam genişletilebilir. Buna ek olarak, farklı ülkelerde yapılmış çalışmalarla içerik zenginleştirilebilir.

Yazarların Katkıları

Sorumlu Yazar- Yakup KAYMAKÇI: Araştırma ve/veya makale için fikir ya da hipotezin oluşturulması, sonuçlara ulaşmak için gereç ve yöntemlerin planlanması, verilerin düzenlenmesi ve bildirilmesi için sorumluluk almak, araştırma sırasında literatür taraması ile ilgili sorumluluk almak, yazının tümü veya asıl bölümün oluşturulması için sorumluluk almak, makaleyi teslim etmeden önce sadece imla ve dil bilgisi açısından değil aynı zamanda entelektüel içerik açısından yeniden çalışma yapmak.

2. Yazar- Nuran KANDAZ GELEN: Sonuçlara ulaşmak için gereç ve yöntemlerin planlanması, bulguların mantıklı açıklanması ve sunumu için sorumluluk almak, yazının tümü veya asıl bölümün oluşturulması için sorumluluk almak, makaleyi teslim etmeden önce sadece imla ve dil bilgisi açısından değil aynı zamanda entelektüel içerik açısından yeniden çalışma yapmak.

Kaynakça

- Creswell, J. W. (2006). Understanding Mixed Methods Research, (Chapter 1). Retrieved from: http://www.sagepub.com/upm-data/10981_Chapter_1.pdf
- Erdoğan, G. (2021). The Concept of Autonomy in Sports Management in Turkey: Sports Federations. International Journal of Physical Education Sport and Technologies 2(1), 39-51. <https://dergipark.org.tr/en/pub/best/issue/64154/966960>
- Fişek, K. (1985). 100 Soruda Türkiye Spor Tarihi. İstanbul: Gerçek Yayınevi
- Fişek, K. (1998). Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Dünya'da ve Türkiye'de Spor Yönetimi. Ankara: Bağırhan Yayınevi
- Fişek, K. (2003). Spor Yönetimi. İstanbul: Yazı Görüntü Ses Yayınları
- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Spor Federasyonlarının Teşkilatı Çalışma, Görev, Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliği, (1993). Retrieved from: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4157&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> Online erişim tarihi: 12 Nisan 2022
- İmamoğlu, A. F. & Çimen, Z. (1999). Türkiye'de Spor Federasyonlarında Örgütsel Değişme İhtiyacı ve Bazı Uygulamalar Üzerine Düşünceler. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 4 (2), 59-76. Retrieved from: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gbesbd/issue/27960/298375>
- İmamoğlu, A. F. (2011). Türkiye'de Sporun Yönetimsel Yapısı İçinde Spor Federasyonları. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 16. 3-10. Retrieved from: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gbesbd/issue/28051/305074>
- Öztürk, F. (1998). Toplumsal Boyutlarıyla Spor. Ankara: Bağırhan Yayınevi
- Sözbilir, M., Kutu, H. & Yaşar, M. D., (2012). Science Education Research in Turkey: A Content Analysis of Selected Features of Published Papers. https://doi.org/10.1007/978-94-6091-900-8_14.
- Turkay, H., Aydın, D. A. (2017). Bir İnceleme: Tarihsel Süreç İçerisinde Türk Spor Örgütlenmesi. Diyalektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi, Kış (16), 179-189. <https://doi.org/10.22464/diyalektolog.152>
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, (1982). Resmi Gazete (Sayı:17863) Retrieved from: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> Online erişim tarihi: 12 Nisan 2022

Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, (2022). Retrieved from: <https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Detay/TMOK/Spor-Federasyonlari/26/1>

Online erişim tarihi: 12 Nisan 2022

Yetim, A. A. (2019). Yönetim ve Spor (2. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.

© 2020 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Review Article

Journal of Exercise and Sport Sciences Research (JOINESR) 2(1), 37-43, 2022

Received: 26-Nov-2021 Accepted: 21-Jun-2022

SAKARYA UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

A Compilation of Sports Fans' Perceptions of Social Responsibility

Esra CÖMERT*¹ , Uğur ALEMDAR²

¹ Spor Bilimleri Fakültesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, esracomert@subu.edu.tr

² Spor Bilimleri Fakültesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, uguralemdar@subu.edu.tr

ABSTRACT

Recently increasing use of social media and communication tools, competition among sports clubs continues outside the field in terms of attracting fans. In this process, corporate social responsibility studies, it is one of the concepts that come to the fore as an indicator of corporate image. In this study, it is aimed to analyze the factors affecting the perception of fans in a multivariate manner, within the framework of the literature on social responsibility studies in Turkish sports clubs. In this framework, studies on social responsibility in sports were analyzed with content analysis methods and the findings were evaluated with semiotic analysis methods. According to the results obtained, Turkish sports clubs do not have sufficient and regular quantitative data sharing regarding corporate social responsibility projects, and since the clubs are listed on the stock exchange, in the annual reports they publish, a large proportion of the clubs belong to sports club associations and the dividends transferred to these associations can actually be expressed as social responsibility. For this reason, he actually states that his own activities are a social responsibility project. On the other hand, it has been reported that there is a direct relationship between the dimensions of economic responsibility, legal responsibility, ethical responsibility and philanthropy responsibility and the corporate image perception of the supporters, and it has been revealed that all dimensions of corporate social responsibility studies are understood with a high level of consistency by the fans. Studies conducted in the literature, financial and material aid and aid to those in need are at the forefront of social responsibility areas in Turkish sports clubs, and the club president has the most decision-making authority on social responsibility aids or participations. More studies are needed to reveal the perception of fans in sports clubs, and it is seen that there is a need for more transparent and accountable information on participation in corporate social responsibility activities on the club side, as well.

Keywords: Social responsibility, sports, corporate social responsibility.

Spor Taraftarlarının Sosyal Sorumluluk Algılarına İlişkin Bir Derleme

ÖZ

Günümüzde sosyal medya ve iletişim araçlarının daha yaygın olarak kullanılması nedeniyle, spor kulüpleri arasında taraftar çekme bakımından rekabet saha dışında da devam etmektedir. Bu süreçte kurumsal sosyal sorumluluk çalışmaları, kurumsal imajın göstergesi olarak ön plana çıkan kavramlardan birisidir. Yapılan bu çalışmada, Türk spor kulüplerinde sosyal sorumluluk çalışmalarına yönelik literatürde yapılan araştırmalar çerçevesinde, taraftar algısını faktörlerin çok değişkenli olarak analiz edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada bu çerçevede, sporda sosyal

* Sorumlu yazar / Corresponding Author: esracomert@subu.edu.tr

sorumluluk ile ilgili çalışmalar içerik analiz yöntemleri ile incelenmiştir. Türk spor kulüplerinde kurumsal sosyal sorumluluk projelerine ilişkin yeterli ve düzenli nicel veri paylaşımı olmayıp, kulüpler borsada listelenmelerinden ötürü yayınladıkları faaliyet raporlarında, kulüplerin önemli bir oranının spor kulüp derneklerine ait olduğunu ve bu derneklere aktarılan kar paylarının aslında sosyal sorumluluk olarak ifade edilebileceğini belirtmektedir. Bu nedenle, kulüpler başlı başına kendi faaliyetlerinin sosyal sorumluluk projesi olduğunu ifade etmektedir. Öte yandan literatürde yapılan çalışmalarda ortaya koyulan ekonomik sorumluluk, yasal sorumluluk, etik sorumluluk ve hayırseverlik sorumluluğu boyutları ile taraftarın kurumsal imaj algısı arasında doğrudan ilişki olduğu rapor edilmiş olup, kurumsal sosyal sorumluluk çalışmalarının tüm boyutlarının da taraftarlar tarafından yüksek düzeyde tutarlılık ile anlaşıldığı ortaya koyulmuştur. Yine literatürde yapılan çalışmalar Türk spor kulüplerinde sosyal sorumluluk alanlarının başında mali ve maddi yardımlar ile ihtiyaç sahiplerine yardımlar gelmekte olup, sosyal sorumluluk yardımlarına ya da katılımlara en fazla karar verme yetkisi kulüp başkanındadır. Spor kulüplerinde taraftar algısını ortaya koymaya yönelik daha fazla çalışma yapılması gerekli olup, aynı zamanda kulüp tarafında da kurumsal sosyal sorumluluk çalışmalarına katılımlara yönelik daha fazla şeffaf ve hesap verilebilir bilgilere ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal sorumluluk, spor, kurumsal sosyal sorumluluk.

1 Giriş

Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS), özellikle medya araçlarının günlük yaşamda etkisinin artması ve firma ya da kuruluşların paydaşları ile daha etkili iletişim kurmaları ile birlikte önem kazanmış olan bir kavramdır (Kakabadse & Rozuel, 2006; Story et al., 2016). Sosyal sorumluluğu en genel şekliyle, bir işletme ya da kurumun içinde bulunduğu toplum adına, kar amacı gütmeyen konularda belirli bir emek, zaman ya da mesai harcayarak, toplumsal ya da sosyal katkı sağlaması çalışmaları olarak nitelendirilebilir (Albinger & Freeman, 2000; Dahlsrud, 2008). Öte yandan literatürde sosyal sorumluluk kavramı farklı alanlarda, uygulama ve çıktıları bakımından farklı şekillerde ele alınmıştır (Arendt & Brettel, 2010; Jamali et al., 2010). Bu nedenle, sosyal sorumluluk ile kurumsal sosyal sorumluluk tanımları farklılık göstermekte olup, sosyal sorumluluk kurumlarda önemli hale gelmeye başlamıştır.

Günümüzde KSS stratejik bir avantaj olarak değil, gerçek bir stratejik gereklilik olarak görülmektedir. Çalışmalar, KSS'yi firma performansı, firma itibarı ve kurumsal imaj gibi firma düzeyindeki olumlu etkilerini tutarlı bir şekilde ilişkilendirmiştir. Diğer araştırmalar, kuruluşların KSS uygulamalarını ve bunların çeşitli paydaşlar üzerindeki etkilerini incelemiştir. Özellikle tüketiciler, çalışanlar, yöneticiler ve yatırımcılar KSS konusunda ön plana çıkan kavramlardır. Bulgular genellikle KSS'nin kuruluşlar açısından olumlu ve tüm paydaşlar için pozitif katkı sunduğunu ortaya koymaktadır (Story et al., 2016). Bu katkıların başında sosyal bütünleşme, sosyal aidiyet ve kurumsal kimlik gibi, kuruluşlar için gerek marka bilincinin oluşmasında, gerekse pazarda tutunmanın sağlanması gibi konular gelmektedir.

İster kamu ister özel olsun, tamamen ekonomik veya sosyal amaçları olan herhangi bir kuruluş, birçok kişi ve kurumu etkileyen stratejiler tasarlar, yapılar inşa eder, politikalar geliştirir ve eylemlerde bulunur. Bütün bunlar, KSS'nin toplum üzerindeki etkilerine göre tanımlamaya gider. Bir organizasyon içinde, KSS bir dizi araç veya teknik kaynaktan, yönetim sistemlerinden oluşur (Argandoña, 2017). Tıpkı işletmenin diğer insan kaynakları ve müşteri ilişkileri ile dış paydaş yönetim süreçleri gibi, KSS sürecinde de, stratejik ve özel bir yönetim sürecine ihtiyaç olduğu ifade edilebilir. KSS ile hem toplum, hem de çevre açısından önemli katkılar sağlanmaktadır.

Toplum ve çevre için sosyal sorumluluk hakkı, kuruluşların ve bireylerin sorumluluğu anlamına gelir. Maddi gelişme, sosyal güvenlik ve çevrenin korunması arasında her zaman bir değiş tokuş vardır. Sosyal sorumluluk, ekonomi ve çevre arasındaki dengeyi korumak için toplum için çalışan bireysel insanların fikridir. Kurumsal sosyal sorumluluk adları, sosyal sorumluluk, iş açıklığı, kurumsal vatandaşlık, sorumlu şirketler, sürdürülebilir girişimler veya kurumsal sosyal sonuçları içerir. Bu terim, iş dünyası,

siyaset, ekonomi ve medya gibi birçok alanda bir özdenetim sistemini ifade etmektedir (Pallathadka & Pallathadka, 2022). Dolayısıyla KSS bir yandan kurumların sosyal anlamda kendi denetimlerini yapabilmelerine, bir yandan da kamu ile ilişkisine de vurgu yapmaktadır. Bunun yanında KSS, küreselleşme sürecinde de önem kazanan bir kavram olmuştur.

KSS, uluslararası düzeyde olduğu kadar birçok ülkede de önemli bir kamu politikası konusu olarak ortaya çıkmıştır. Bazıları tarafından yirmi birinci yüzyılın iş konusu olarak kabul edilen KSS, hem küreselleşme hem de sürdürülebilir kalkınma konusundaki daha büyük tartışmaların artan bir bölümünü üstlenmiştir. KSS'nin evrensel olarak kabul edilmiş bir tanımı yoktur. Farklı KSS algıları birçok yanlış anlaşılmaya neden olmuş ve kurumların KSS'nin fırsatlarını ve zorluklarını ele almalarında engeller çıkarmıştır (Justice, 2002). Bundan ötürü, KSS ile ilgili literatür ve uygulama arasındaki farklılıklar üzerine çalışmalar yapılmakta, sosyal sorumluluğun kurumsal yanını ön plana çıkaracak geçiş yöntemleri araştırılmaktadır.

Her ne kadar tanım ve yöntemler üzerinde küçük farklılıklar olsa da, sosyal sorumluluk çalışmaları bir kurumun modern toplumda bireyler ile iletişimde önemli bir rol oynamaktadır. Sosyal sorumluluk projeleri klasik pazarlama ve iletişim yöntemlerinin temel söylemlerinin başında gelen “kar amacı güden kuruluş” ifadesinin yerine, “toplum ya da sosyal yapı içerisinde yer alan kuruluş” bilincini vermektedir.

Sosyal sorumluluk proje ve çalışmalarının önemli olduğu alanlardan birisi de spor ve özellikle ülkemizde ve dünyada en fazla ilgi gören futbol kulüpleridir. Aslında spor doğrudan sağlık ile ilişkilendirilmekte ve sağlık ise “küresel kamusal mal” olarak tanımlanmasından ötürü, spor ile ilgili yapılan çalışmaların da bir anlamda dolaylı olarak sosyal sorumluluk yapısının olduğu ifade edilebilir. Bu bakış açısından bakıldığında, toplumda bireyleri spora yönlendirmek için yapılan çalışmalar, aslında sporun kendisinin bir sosyal sorumluluk olduğunu göstermektedir.

Ancak spor kulüpleri arasında özellikle futbol kulüplerinde transferler, reklam ve sponsor gelirleri gibi işin mali boyutunun yüksek olması, futbol kulüplerinde sporun sosyal yanından çok, işletme yanının algısının yüksek olmasına neden olmuştur. Bunun yanında futbol kulüplerinde sadece takım müsabakaları değil, aynı zamanda rekabetin algı üzerinden de yapılması nedeniyle, spor kulüplerinde sosyal sorumluluk çalışmaları giderek daha önemli hale gelmiştir.

2 Yöntem

Araştırma konusunda yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olması ve kantitatif veriye olanak verecek verilerin olmaması nedeniyle, araştırma kalitatif betimsel tarama modelinde desenlenmiştir. Araştırmada öncelikle yerli ve yabancı literatürde sporda sosyal sorumluluk kavramı ve ilgili konulara yönelik yapılan çalışmaların içerik ile analiz edilmesi (Civelek, 2020), ardından bu çalışmalarda ortaya çıkan, sporda sosyal sorumluluk konusunda taraftar algılarına yönelik değişkenlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede yerli literatür, üniversitelerin enstitülerinin yayınlamış olduğu ve ULAKBİM başta olmak üzere, çeşitli indekslerde taranan hakemli dergilerden konuyla ilgili makaleler, Yüksek Öğretim Kurumu tez bankası ve Dergi Park veri tabanları ile Yabancı literatür ise, Science Direct, Journal of Sports Sciences, Scopus, Web of Science veri tabanları taranmıştır.

Bu çerçevede ilk olarak ilgili yayınlar taranmış ve içeriklerine göre sınıflandırılmış, ardından her bir sınıf için çalışma metodolojilerine uygun olarak taraftar algısı üzerinde etkili olduğu rapor edilen göstergeler seçilmiştir. Daha sonra elde edilen bulgular içerik analiz yöntemleri ile analiz edilmiştir (Tuncer, 2020).

Yapılan çalışma teorik alt yapı üzerinden göstergebilimsel analiz yöntemi üzerine kurulu olduğundan, araştırmada nicel veriler üzerinden teorik ve uygulamalı hesaplamalar yapılmamıştır. İlgili çalışmalar üzerinden verilen değerler ele alınarak, çok değişkenli yöntemlerin içerik analiz yöntemlerine göre analizine yer verilmiştir.

Araştırmada her ne kadar konunun literatürde sınırlı incelenmiş olması nedeniyle zaman sınırı koyulmasa da ilgili veri tabanlarında 2011 ile 2020 tarihleri arasında yayınlanan çalışmalara yer verilmiştir. Araştırmada kaynakların taranmasında KSS, spor, futbol kulübü, sporda KSS anahtar kelimeleri kullanılmıştır.

3 Bulgular

Araştırmada öncelikle sporda sosyal sorumluluk ile ilgili yapılan çalışmalar, ardından da alanda resmi niteliği olan kurum ve veri paydaşlarından elde edilen veriler derlenmiştir. Her ülkenin spor yapısından kamu yönetimine, sosyal sorumluluk algısından toplumsal yapı özelliklerine kadar birçok alanda farklılıklar olmasından ötürü, uluslararası alanda yapılan çalışmalardan ziyade, Türkiye'deki sistem üzerinden yapılan çalışmalar analiz edilmiştir.

Sönmezoğlu (2016) çalışmasında, Türkiye'deki dört büyük futbol kulübünün (Beşiktaş, Galatasaray, Fenerbahçe ve Trabzonspor) kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerini incelemiştir. Çalışmada Fenerbahçe için sekiz, Beşiktaş için 10, Galatasaray için dokuz ve Trabzonspor için yedi kurumsal sosyal sorumluluk faaliyeti incelenmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlar, kurumsal sosyal sorumluluk konusunda spor kulüplerinin kurumsal destek, ürün bağış ve tanıtım desteklerini verdikleri, çoğunlukla da lösemi, engelliler gibi gruplara yöneldikleri görülmektedir (Sönmezoğlu, 2016).

Sönmezoğlu vd. (2013) sporda sosyal sorumluluk kavramını Fenerbahçe kulübü üzerinden incelemişlerdir. Çalışmada kulüp asbaşkanı ve dernek sorumlusu ile görüşmeler yapılmış, elde edilen bulgular göstergebilimsel analiz yöntemleri ile analiz edilmiştir. Araştırmada ön plana çıkan unsurlar ihtiyaç sahiplerine ve toplumun ihtiyaç duyduğu bölgelere yardımlar olmuştur. İlgili çalışmada, Fenerbahçe Spor Kulübü'nün o yıl için sosyal sorumluluk harcamalarının 8 milyon TL olduğu rapor edilmiştir. Ancak ne bu rakam ne de tüm zamanlar içerisinde kulübün sosyal sorumluluk harcamalarına ilişkin bilginin kamuyla paylaşımına rastlanmamıştır.

Sönmezoğlu vd. (2016) çalışmalarında, spor kulüpleri için kurumsal sosyal sorumluluk konusunda taraftar algısını ölçen bir form geliştirmişlerdir. İlgili formda spor kulüplerinin sosyal sorumluluğu ekonomik sorumluluk, yasal sorumluluk, etik sorumluluk ve hayırseverlik sorumluluğu olmak üzere dört boyutta ele alınmıştır. Ölçeğin boyutlarına ilişkin yüksek geçerlilik ve güvenilirlik katsayılarının elde edilmiş olması, taraftar algısında bu boyutların önemli olduğunu göstermektedir.

Güneş vd. (2018) spor pazarlamasında kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerini marka imajı ile bir arada ele aldığı çalışmasında, Konya Spor taraftarları üzerinde araştırma yapmıştır. Çalışmada Sönmezoğlu vd. (2016) tarafından geliştirilen spor kulüpleri için taraftarın sosyal sorumluluk algısını ölçen ölçeğin dört boyutu da (ekonomik sorumluluk, yasal sorumluluk, etik sorumluluk ve hayırseverlik sorumluluğu), taraftarın kulüp imaj algısına istatistiksel olarak anlamlı katkıda bulunmaktadır.

Kurtulan (2018) doktora tezi çalışmasında işletmelerin spor kulüpleri ile iş birliği çerçevesinde gerçekleştirdikleri sosyal sorumluluk uygulamalarının işletme marka imajı, marka farkındalığı ve marka sadakati üzerine etkisi ve bu etkide spor kulübü imajının aracılık rolü incelenmişti. Araştırmaya konu

olan spor kulüplerinin seyircilerinin, bu kulüplerin iş birliği ve ortaklık yaptığı işletmelerin marka imajlarının gelişimine önemli katkı sağlamışlardır.

Akansel (2011) Türk futbolunda kurumsal sosyal sorumluluk algısını incelediği çalışmasında, Carroll'un kurumsal sosyal sorumluluk piramidinden yararlanarak, Türkiye'de futbol kulüplerinin kurumsal sosyal sorumluluk çalışmalarına katılma düzeylerini ve etkili faktörleri incelemiştir. Çalışmada elde edilen sonuçlara göre Türkiye'de futbol kulüplerinin sosyal sorumluluk projelerini etkileyen faktörlerin başında kulüp yöneticilerinin geldiği, daha sonra spor örgütlerinin paydaşlarının yer aldığı görülmektedir.

İnsani Gelişme Vakfı (İNGEV) 2019 yılı raporunda, Türkiye'de bir yıl içerisinde toplam 746 adet kurumsal sosyal sorumluluk çalışmasının yapıldığını ve bunların %5'inin (39 projenin) spor alanından yapıldığını rapor etmiştir. Türkiye'de en fazla kurumsal sosyal sorumluluk yapılan alan %38 oran ile eğitim olup, bunu %14 oranla çevre, %13 oranla sosyal destek, %12 oranla kültür-sanat, %8 oranla sağlık ve %7 oranla ekonomi izlemektedir. Farkındalık ve şiddet ise spordan sonra gelen kurumsal sosyal sorumluluk projeleri olmuştur (İNGEV, 2019).

Galatasaray Spor Kulübü'nün 2020 faaliyet raporunda, şirketin %60.01 oranının Galatasaray Spor Kulübü Derneğine ait olduğu, bu derneğin kamu yararına bir dernek olduğu ve şirketin buraya aktarmış olduğu kar payının kamuya yönelik faaliyet olduğu rapor edilmiştir (Galatasaray Spor Kulübü 2020 Yılı Faaliyet Raporu, 2020).

Onatca (2019) çalışmasında, spor ürünleri tüketicilerinin sosyal sorumluluk algıları ve tutumlarını incelemiştir. Çalışmada spor ürünleri kullanan 223 kadın ve 252 erkek olmak üzere, 475 üniversite öğrencisi üzerinde anket uygulaması yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğrenciler genel olarak sosyal sorumluluk çalışmaları yürüten markalara karşı olumlu tutum içerisinde olup, bu tutum düzeyi demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermemektedir.

Anşin ve Şentürk (2020) çalışmalarında, spor kulüplerinde sosyal sorumluluk çalışmalarının kulüplerin marka imajı ve kulüp imajı üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Araştırmada örneklem olarak Beşiktaş Jimnastik Kulübü ve kulübün Göztepe Spor Kulübü ile olan maçını izleyen seyirci üzerinde anket uygulaması yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre Beşiktaş Jimnastik Kulübü için hayırseverlik alanında yapılan sosyal sorumluluk çalışmaları kulüp imajını ve marka imajını olumlu etkilemektedir.

4 Sonuç ve Tartışma

Araştırmadan elde edilen sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, Türkiye'de futbol başta olmak üzere, genel olarak spor kulüplerinin sosyal sorumluluk çalışmalarına yönelik taraftar algısının yüksek olduğu görülmektedir. Ancak sporda kurumsal sosyal sorumluluk konusunda önemli eksikliklerin olduğu, özellikle kulüplerin kendilerinin de birer sosyal sorumluluk konusuna hizmet eden görevi icra etmeleri nedeniyle, bu faaliyetler için ayrılan bütçe, teçhizat, faaliyet giderleri ya da faaliyet çıktılarına yönelik nicel bilgiler bulunmamaktadır. Spor kulüplerinin sosyal sorumluluk çalışmalarında hangi konulara önem verdikleri, hangi aşamalara göre sosyal sorumluluk çalışmalarını değerlendirdikleri ve uygulamaya geçtiklerine yönelik de yeterli bilgi ve planlamanın olmadığı görülmektedir.

Eldeki sınırlı bilgiyle yapılan değerlendirmede, her ne kadar taraftarın kurumsal imaj algısı ile sosyal sorumluluk çalışmaları arasında doğrudan ilişkiyi ortaya koyan deneysel çalışmalar olsa da, yapılan çalışmaların daha çok ihtiyaç gidermeye yönelik, basın ya da diğer iletişim kanallarında reklam ya da tanıtım değerini kullanarak, topluluklara daha fazla erişim sağlamak suretiyle yapılmaktadır. Örneğin

lösemi ile ilgili bir derneğin ücretsiz yapılan reklamı da, önemli kurumsal sosyal sorumluluk çalışması olarak nitelendirilebilmekte ve etkili sonuçlar verebilmektedir. Aslında bu noktada, kurumsal sosyal sorumluluk alanına giren bir sahada, diğer kurumsal sosyal sorumluluk alanlarına destek olma durumunun söz konusu olduğunu ifade etmek mümkündür.

Sporla kurumsal sosyal sorumluluk ile ilgili ön plana çıkan bir diğer konu ise spor ile işletmeler arasındaki ilişki ve sporun ne kadar kısmının kamusal yarar, ne kadar kısmının kar amacı güden işletme faaliyeti olduğu konusunda da bir netliğin olmamasıdır. Aslında Galatasaray Spor Kulübü 2020 faaliyet raporunda belirttiği gibi, şirketin %60.01'i derneğe ait olup, elde edilen karlar derneğin kasasına aktarılmaktadır. Bu gelir de, nispi olarak bireylerin de katılımıyla, spor kulüplerinde spor faaliyetlerine dönüşmektedir. Yine kulübün dernek dışındaki %39.99 oranındaki kısmında da, rekabet ve daha fazla taraftar çekmek için yapılan reklamlar, özendirme çalışmaları ve diğer faaliyetlerin tamamında, nüfusu doğrudan ya da dolaylı olarak spora yönlendirme faaliyeti söz konusu olduğu için, obezite ile mücadeleden fiziksel aktiviteye, psikolojik zindelikten sporu desteklemeye kadar birçok çıktısının sosyal bir anlam taşıdığı ifade edilebilir. Bu da KSS'nin kurum kültürünün oluşmasında ve performansının gelişmesinde bir araç olarak görülmektedir (Carroll, 1991).

İlgili çalışmaların derlenmesinden ortaya çıkan sonuç, KSS konusunda futbol kulüplerinde yeterli çalışmanın yapılmadığı ve buna yönelik hem alan uygulaması hem de çalışmalara ihtiyaç olduğu yönündedir. Yine araştırmada derlenen çalışmalara göre KSS ile ilgili kapsam ve sınırlılıklar, kamusal alan ve kamu yararlarına ilişkin yasal çerçeve henüz yeterli düzeyde değildir.

Araştırmada incelenen çalışmalarda da görüleceği üzere, bu konuda hem kulüp tarafının hem de taraftarların yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ve nerede şirket çıkarlarının bitip, dernek çıkarlarının ve dolayısıyla kamu yararının başladığına yönelik ayırımın net olmadığını ortaya koymaktadır. Bunun sonucu olarak, kulüplerin sosyal sorumluluk harcamalarına ilişkin yeterli mali bilgiye yer verilmemesi veri paylaşımı konusundaki aksaklıklar sonucu çalışmaya sınırlılık getirmektedir. Herhangi bir mali değer ya da kar aktarımının yapıp yapılmadığı, etkinliklerin sponsor ya da spor kulübü tarafından finanse edilip edilmediği gibi bilgilere yer verilmemiş olması sosyal sorumluluk ile ilgili nicel verilerin değerlendirilmesine olanak tanıyacak bir veri paylaşımının önündeki sınırlılıklar olarak gösterilmektedir. Kuşkusuz yeni kamu yönetimi ve değişen anlayış çerçevesinde, kamu yararı güden kuruluşlarda da rekabetin olması gerekir. Ancak diğer işletmelerdeki gibi, rakibine karşı en yüksek başarıyı hedefleyen yıkıcı rekabetler, ciddi kamu kaynağı kaybına da sebep olabilir. Yine spor kulüplerinin yapısı gereği yarıdan fazlasının derneğe ait olması ve dernek çıkarlarının sosyal sorumluluk anlamına gelmesinden ötürü, bu sosyal sorumluluk çalışmalarının da hem teorik, hem de uygulamalı olarak denetlenmesi ve gereğinde kamu adına müdahalelerin ilgili otoritelerce yapılması gerekir. Ayrıca spor alanında sosyal sorumluluk çalışmalarının kurumsal olan yönünün daha fazla incelenmesi ve ortaya koyulması gerekmektedir.

Yazar Katkıları

Sorumlu Yazar- Esra CÖMERT: Kurgulama, Denetim/Kontrol, /Yöntem, Yazma, Eleştirel İnceleme

2. Yazar-Uğur ALEMDAR: Tasarım, Denetim/Kontrol, Veri Toplama ve/ İşleme, Analiz ve Yorumlama Literatür Taraması, Yazma, Eleştirel İnceleme

Kaynaklar

- Akansel, B. (2011). *Türk futbolunun kurumsal sosyal sorumluluk algısı* (Doctoral dissertation).
- Albinger, H. S., & Freeman, S. J. (2000). Corporate social performance and attractiveness as an employer to different job seeking populations. *Journal of business ethics*, 28(3), 243-253. <https://doi.org/10.1023/A:1006289817941>
- Anşin, Z., & Şentürk, Z. A. Spor Kulüplerinin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerinin Kulüp İmajı ve Marka İmajına Etkisi: Beşiktaş Taraftarı Üzerinde Ampirik Araştırma. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 6(1), 314-328. <https://dergipark.org.tr/en/pub/intjcss/issue/55225/743366>
- Arendt, S., & Brettel, M. (2010). Understanding the influence of corporate social responsibility on corporate identity, image, and firm performance. *Management Decision*. <https://doi.org/10.1108/00251741011090289>
- Argandoña, A. (2017). Social Responsibility And Ethics In Organizational Management. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2969746>
- Carroll, A. B. (1991). The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business horizons*, 34(4), 39-48. <https://asset-pdf.scinapse.io/prod/2035880114/2035880114.pdf>
- Civelek, M. (2020). Göstergibilimin kuramsal açıdan incelenmesine yönelik bir araştırma. *Alanya Akademik Bakış*, 4(3), 771-784. <https://dergipark.org.tr/en/pub/alanyaakademik/issue/57002/683974>
- Dahlsrud, A. (2008). How corporate social responsibility is defined: an analysis of 37 definitions. *Corporate social responsibility and environmental management*, 15(1), 1-13. <https://doi.org/10.1002/csr.132>
- Galatasaray Spor Kulübü 2020 Yılı Faaliyet Raporu (31.05.2020). <https://galatasaray.blob.core.windows.net/files/Faaliyet-Raporu-01062019-31052020.pdf>
- Güneş, İ., & Koçyiğit, M. (2018). Spor Pazarlamasında Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerinin Marka İmajındaki Rolü: Konyaspor Taraftarı Üzerinde Bir Araştırma. *Kurgu*, 26(3), 302-319. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kurgu/issue/59637/859468>
- İNGEV. (2019). *Türkiye’de Kurumsal Sosyal Sorumluluk Almanak Çalışması*. İnsani Gelişme Vakfı Yayınları. <https://ingev.org/raporlar/UNDP-TR-EN-HDR-2019-OVERVIEW-TUR.pdf>
- Jamali, D., Hallal, M., & Abdallah, H. (2010). Corporate governance and corporate social responsibility: evidence from the healthcare sector. *Corporate Governance: The international journal of business in society*. <https://doi.org/10.1108/14720701011085562>
- Justice, D. W. (2002). Corporate social responsibility: Challenges and opportunities for trade unionists. https://ecommons.cornell.edu/bitstream/handle/1813/99059/Challenges_and_opps.pdf?sequence=1
- Kakabadse, N. K., & Rozuel, C. (2006). Meaning of corporate social responsibility in a local French hospital: a case study. *Society and Business Review*. <https://doi.org/10.1108/17465680610643364>
- Onatca, M. (2019). *Spor Ürünleri Tüketicisinin Sosyal Sorumluluk Çalışması Gerçekleştiren Markalara Yönelik Tutumları: Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma* (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Pallathadka, H., & Pallathadka, L. K. (2022). Scientia Research Library ISSN 2348-0416. *Journal of Applied Science And Research*, 10(2), 36-47. <https://www.scientiaresearchlibrary.com/archive/JASR-2022-10-2-468-36-47.pdf>
- Sönmezoğlu U. (2016). Futbol Kulüplerinin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerinin İncelenmesi (BJK, FB, GS VE TS Örneği). *International Journal of Social Science*, 45(1), 369-380. <https://dergipark.org.tr/en/pub/jssr/article/571047>
- Sönmezoğlu, U., Çoknaz, D., & Polat, E. (2016). Spor Kulüpleri İçin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Ölçeğinin (KSSÖ) Türkçe Uyarlaması: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Journal of International Social Research*, 9(42). <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=obo&AN=116240517&site=eds-live>
- Sönmezoğlu, U., Ekmekçi, R., & Dağlı Ekmekçi, Y. A. (2013). Sporda Sosyal Sorumluluk: Fenerbahçe Spor Kulübü Örneği. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(3). <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=obo&AN=98181538&site=eds-live>
- Story, J., Castanheira, F., & Hartig, S. (2016). Corporate social responsibility and organizational attractiveness: implications for talent management. *Social Responsibility Journal*. <https://doi.org/10.1108/SRJ-07-2015-0095>
- Tuncer, E. S. (2020). Göstergibilimin Çözümleme Modelleri İşığında Reklam Anlatıları. *Atatürk İletişim Dergisi*, (20), 73-102. <https://dergipark.org.tr/en/pub/atauniiletisim/issue/58527/733404>

© 2020 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).